

A Közép-Tisza (HUHN10004) különleges madárvédelmi terület fenntartási terve

Sallai Zoltán (HNPI archívum) fényképe

Debrecen

2021.

Ügyfél
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
Szabolcs-Szatmár-Beregi Természet- és Környezetvédelmi
Kulturális Értéktörz Alapítvány - Kisar

Vezető szakmai koordinátor
Szabó Gyula

Szakmai koordinátor
Dr. Horváth Róbert

Közreműködő szakértők
Monoki Ákos
Dr. Juhász Péter
Dr. Tallósi Béla
Vadnay Réka
Zalai Tamás

- Adatszolgáltató**
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység – Szolnok
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
 - Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály - Budapest
 - Monitoring Központ – Nyíregyháza

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2021.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód.....	5
1.3. Kiterjedés.....	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő fajok.....	5
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások	9
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	9
1.7.2. Településrendezési eszközök	9
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	11
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	11
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	14
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	15
1.7.7. Egyéb tervek	15
2. Veszélyeztető tényezők.....	16
3. Kezelési feladatok meghatározása	21
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	21
3.2. Kezelési javaslatok	23
3.2.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok	24
3.2.2. Gazdálkodáshoz/élőhelyekhez köthető kezelési javaslatok.....	25
3.2.2.1. Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok.....	26
3.2.2.2. Kezelési egységek.....	27
KE-1 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés SZÁNTÓ területeken	27
KE-2 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés ÜLTETVÉNY ERDŐK területeken	30
KE-3 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés TERMÉSZETSZERŰ ERDŐK területén.....	34
KE-4 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés INVÁZIÓS FAJOK ALKOTTA CSERJÉSEK területén..	38
KE-5 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés ŐSHONOS FAJOK ALKOTTA CSERJÉSEK területén..	41
KE-6 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés GYÜMÖLCSÖSÖK területén.....	44
KE-7 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés NEDVES HULLÁMTÉRI GYEPEK területén.....	46
KE-8 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés SZÁRAZ HULLÁMTÉRI GYEPEK területén.....	49
KE-9 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés MENTETT OLDALI GYEPEK területén.....	52
KE-10 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés ANTPROPOGÉN élőhelyek területén	54
KE-11 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés A TISZA KÖZÉPVÍZI MEDRÉBEN.....	56
KE-12 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés HOLTMEDREKNÉL és egyéb hullámtéri vizes élőhelyeknél.....	57
KE-13 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés MENTETT OLDALI vizes élőhelyeknél	59
3.2.2.3. A vízgazdálkodást érintő kezelési előírások	61
Tisza	49
Hullámtéri állóvizek és a Cibakházi Holt-Tisza.....	63
Szikes tavak	67
3.2.3. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	67
3.2.4. Fajvédelmi intézkedések.....	68
3.2.5. Kutatás, monitorozás	69

3.2.6. Mellékletek	71
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	79
3.3.1. Agrártámogatások	79
3.3.2. Pályázatok	81
3.3.3. Egyéb	82
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	83
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	83
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	83
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	86

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Közép-Tisza különleges madárvédelmi terület (KMT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN10004
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	13.640,72 ha
--------------------------------	--------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

1.4.1. Jelölő fajok

tudományos név	magyar név	kód	állomány			kritérium
			költő (pár)	átvonuló/ gyülekező (pld.)	telelő (pld.)	
<i>Alcedo atthis</i>	jégmadár	A229	35-50	50		B
<i>Anap platyrhynchos</i>	tőkés réce	A053		10 000-15 000		C
<i>Aquila heliaca</i>	parlagi sas	A404	1-3	5-15		C/B
<i>Ardea purpurea</i>	vörös gém	A029	15-30			B
<i>Aythya nyroca</i>	cigányréce	A060	5-15	30-50		C
<i>Botaurus stellaris</i>	bölgymadár	A021	5-10			C
<i>Ciconia ciconia</i>	fehér gólya	A031	0-5	10-100		C
<i>Ciconia nigra</i>	fekete gólya	A030	20-25	100-300		B
<i>Crex crex</i>	haris	A122	5-20			C
<i>Dendrocopos syriacus</i>	balkáni fakopáncs	A429	100-200			C
<i>Dryocopus martius</i>	fekete harkály	A236	50-60			C
<i>Egretta alba</i>	nagy kócsag	A027	200			B
<i>Ficedula albicollis</i>	örvös légykapó	A321	30-50			C
<i>Heliaetus albicilla</i>	régi sas	A075	12-18		25-50	B
<i>Ixobrychus minutus</i>	törpegém	A022	15-30			C
<i>Lanius collurio</i>	töviszúró gébics	A338	100-200			C
<i>Milvus migrans</i>	barna kánya	A073	6-18			B
<i>Nycticoarx nycticorax</i>	bakcsó	A023		50-100		C
<i>Pandion haliaetus</i>	halászsas	A094		2-5		C
<i>Philomachus pugnax</i>	pajzsoskankó	A151		900-7 000		C
<i>Riparia riparia</i>	parti fecske	A249	10-800			C
<i>Sylvia nisoria</i>	karvalyposzáta	A307	10-20	250		D

A fenti alapadatok, illetve a jelölő madárfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2021. június 22-ével frissített változatait vettük alapul.

1.5. Érintett települések

Heves megye: Kisköre, Pély.

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Besenyszög, Cibakháza, Csataszög, Csépa, Cserkeszőlő, Fegyvernek, Kőtelek, Martfű, Nagykőrű, Nagyrév, Rákóczi falva, Rákócziújfalú, Szajol, Szolnok, Tiszabő, Tiszabura, Tiszaföldvár, Tiszainoka, Tiszajenő, Tizsakürt, Tizapüspöki, Tizsaroff, Tizsasas, Tizsasüly, Tizavárkony, Törökszentmiklós, Vezseny.

Bács-Kiskun-megye: Lakitelek, Tizakécske, Tizaug.

Csongrád-Csanád megye: Csongrád.

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település		Megye	HUHN 10004-ból		A település területének érintettsége (%)
Név	méret (ha)		(ha)	(%)	
		Heves	1 556	11,41	
Kisköre	6 838		484		7,08
Pély	9 034		1 072		11,87
		Jász-Nagykun-Szolnok	10 304	75,55	
Besenyszög	13 807		724	5,31	5,24
Cibakháza	3 820		344	2,52	9,01
Csataszög	1 121		67	0,49	5,98
Csépa	2 968		185	1,36	6,23
Cserkeszőlő	3 059		126	0,92	4,12
Fegyvernek	7 148		77	0,56	1,08
Kőtelek	4 514		821	6,02	18,19
Martfű	2 308		125	0,92	5,42
Nagykőrű	4 281		831	6,09	19,41
Nagyrév	2 979		377	2,76	12,66
Rákóczi falva	3 595		331	2,43	9,21
Rákócziújfalú	1 961		186	1,36	9,48
Szajol	3 697		296	2,17	9,01
Szolnok	18 723		82	0,6	0,44
Tiszabő	3 504		492	3,61	14,04
Tiszabura	4 520		219	1,61	4,85
Tiszaföldvár	8 034		128	0,94	1,59
Tiszainoka	1 792		117	0,86	6,53
Tiszajenő	2 820		497	3,64	17,62
Tizsakürt	2 848		296	2,17	10,39
Tizapüspöki	3 745		677	4,96	18,08
Tizsaroff	5 247		1 670	12,25	31,83
Tizsasas	2 879		339	2,49	11,77
Tizsasüly	9 177		256	1,88	2,79
Tizavárkony	3 562		162	1,19	4,55
Törökszentmiklós	18 516		456	3,34	2,46
Vezseny	2 517		423	3,1	16,81
		Bács-Kiskun	963	7,06	
Lakitelek	5 466		45	0,33	0,82
Tizakécske	13 327		666	4,88	5,00
Tizaug	2 504		252	1,85	10,06
		Csongrád-Csanád	816	5,98	
Csongrád	17 384		816	5,98	4,69
Összesen			13.639	100,00	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett Natura 2000 terület:

A Közép-Tisza KMT területe átfedésben van:

- a Közép-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Területtel (HUHN20015), de a KMT kisebb: 0,51 ha (Kisköre), 41,86 ha (Tiszabura), 589,92 ha (Szolnok), 78,08 ha (Tószeg), 65,74 ha (Tiszaalpár), 6,31 ha (Tizsasas) és 148,46 (Csongrád) területrészekkel;
- a Tizsakürt-Tiszainokai gyepek Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Területtel (HUHN20158), kivéve: 47,76 ha (Tiszainoka) és 290,71 ha (Tizsakürt) területrészekkel;
- a Cserkei Nagy-fertő Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Területtel (HUHN20155), de a KMT kisebb: 74,08 ha (Cserkeszölő) területrésszel.

Egyéb természetvédelmi oltalom alatt álló terület:

A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet (törzskönyvi szám: 158/TK/78) (2/1978. (VIII. 28.) OKTH rendelet a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet létesítéséről, 59/2007.(X. 18.) KvVM rendelet a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról) teljes egészében – 9 455,6 ha – része a Közép-Tisza KMT-nek. A Tájvédelmi Körzet három fokozottan védett területrészt foglal magába összesen 852,05 ha kiterjedésben: Pélyi Madárrezervátum (688,98 ha), Óballai gémtelep (76,67 ha), Vezsenyi (85,14 ha) fokozottan védett terület (ha).

A HNL147 kódszámú, Csukás-fertő (Tizsakürt) elnevezésű, 126,20 ha kiterjedésű ex lege védelem alatt álló szikes-tó (1996. LIII. tv. A természet védelméről) területéből 125,82 ha része a Közép-Tisza KMT-nek.

A HNS008 kódszámú, Csépai-fertő (Csépa) elnevezésű, 68,83 ha kiterjedésű ex lege védelem alatt álló szikes-tó (1996. LIII. tv. A természet védelméről) területéből 65,83 ha része a Közép-Tisza KMT-nek.

A HNS003 kódszámú, Cserkei-fertő (Cserkeszölő) elnevezésű, 112,07 ha kiterjedésű ex lege védelem alatt álló szikes-tó (1996. LIII. tv. A természet védelméről) területéből 111,64 ha része a Közép-Tisza KMT-nek.

A 10-006-02-01 kódszámú Cserke-halom (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló kunhalom (1996. LIII. tv. A természet védelméről) része a Közép-Tisza KMT-nek.

A Gorzsa-domb (Tizsakürt) ex lege védelem alatt álló kunhalom (1996. LIII. tv. A természet védelméről) része a Közép-Tisza KMT-nek.

A tervezési területből 339,87 ha az Országos Ökológiai Hálózat magterületének része (2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről.).

A tervezési területből 13 300,82 ha az Országos Ökológiai Hálózat ökológiai folyosójának része (2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről.).

A tervezési területből 0,03 ha az Országos Ökológiai Hálózat pufferterületének része (2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről.).

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
tájvédelmi körzet	TK	Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet	9.298,48 ha	68,17 %	2/1978. (VIII. 28.) Mt. határozat a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetlétesítéséről és 59/2007. (X. 18.) KvVM rendelet a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védeltségének fenntartásáról
Fokozottan védett terület	FV	Pélyi Madárrezervátum	688,97 ha	5,05%	1996. évi. LIII. törvény
Fokozottan védett terület	FV	Vezsenyi fokozottan védett terület	85,13 ha	0,62%	1996. évi. LIII. törvény
Fokozottan védett terület	FV	Óballai gémtelep	76,67 ha	0,56%	1996. évi. LIII. törvény
ex lege védett terület	szikes- tó	Csukás-fertő	125,82 ha	1,00%	1996. évi. LIII. törvény
ex lege védett terület	szikes- tó	Csépai-fertő	65,83 ha	0,48%	1996. évi. LIII. törvény
ex lege védett terület	szikes- tó	Cserkei-fertő	112,07 ha	0,82%	1996. évi. LIII. törvény
ex lege védett terület	kunhalo m	Cserke-halom			1996. évi. LIII. törvény
ex lege védett terület	kunhalo m	Gorzsa-domb			1996. évi. LIII. törvény
Natura 2000 terület	Natura 2000	Közép-Tisza	13 304,39 ha	97,55%	275/2004. (X.8.) Korm. rendelet
országos ökológiai hálózat magterület övezet	MT	Közép-Tisza	339,87 ha	2,49 %	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területre ndezési tervéről 2018. évi CXXXIX. törvény
országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezete	OF	Közép-Tisza	13 300,82 ha	97,52%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területre ndezési tervéről 2018. évi CXXXIX. törvény
országos ökológiai hálózat pufferterületöv ezete	PT	Közép-Tisza	0,03 ha	0,00%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területre ndezési tervéről 2018. évi CXXXIX. törvény

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2013-ban készült el, jogszabályban nem került kihirdetésre.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Csongrád Megyei Közgyűlés 10/2012. (III.19.) rendelete Csongrád Megye Területrendezési Tervéről
- Csongrád Városi Önkormányzat Képviselő-testülete 27/2017. (X. 30.) Önkormányzati rendelete Csongrád Város Helyi Építési Szabályzatról és Szabályozási Terve jóváhagyásáról szóló (HÉSZ) 25/2005. (VIII.29.) Ökt. rendeletének módosításáról
- Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 19/2011. (XI.29.) rendelete Bács-Kiskun Megye Területrendezési Tervéről
- Lakitelek Nagyközség Képviselőtestületének 26/2006. (XII.19.) KTR rendelete Lakitelek Nagyközség Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervének Jóváhagyásáról
- Tiszakécske Városi Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2016. (IV.28.) önkormányzati rendelete Tiszakécske Város Helyi Építési Szabályzatáról, valamint Szabályozási Tervének jóváhagyásáról
- 1/2017. (I.26.) Tiszaug Község Önkormányzata a helyi építési szabályokról szóló 5/2009. (III.4.) rendelet módosításáról
- Heves Megyei Közgyűlés 12/2005. (IV.29.) rendelete Heves Megye Területrendezési tervéről
- Kisköre Város Önkormányzata Képviselő-testületének 12/2009. (XI.26.) rendelete Kisköre Város Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének módosításáról
- Pély: nincs érvényes településrendezési terv
- A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területrendezési Tervről szóló, a 10/2011.(IV.29.) KR számú rendelettel módosított 18/2004.(XI.9.) KR számú rendelet
- Besenyszög Város Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2017. (IV.3.) önkormányzati rendelete a Helyi Építési Szabályzatról szóló 1/2008. (II.04.) számú önkormányzati rendelet módosításáról
- Cibakháza Nagyközség Képviselőtestületének 18/2004. (VII.30.) rendelete Cibakháza Nagyközség Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervének Jóváhagyásáról
- Csataszög Község Önkormányzata Képviselő Testületének 14/2007. (XI.28.) rendelete a község Helyi Építési szabályzatáról és Szabályozási Tervének Jóváhagyásáról
- Csépa Község Önkormányzata Képviselő Testületének 14/2007. (XI.30.) rendelete a község Helyi Építési szabályzatáról
- Cserkeszőlő Községi Önkormányzat Képviselő-testülete 19/2002. (VII.12.) Ör. számú a község helyi építési szabályzatát megállapító rendelete
- Cserkeszőlő Községi Önkormányzat Képviselő-testülete 14/2005. (VIII.17.), 12/2009. (04.07.), 13/2014. (IX.25.), 8/2017. (V.30.) önkormányzati rendelet a község helyi építési szabályzatának módosításáról
- Fegyvernek Nagyközség Önkormányzat Képviselő Testületének 12/ 2016. (X.28.) számú

önkormányzati rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

- Kőtelek Község Önkormányzata Képviselő Testületének 15/2009. (XII.2.) rendelete a község Helyi Építési szabályzatáról és Szabályozási Tervének Jóváhagyásáról
- Martfű Város Önkormányzata Képviselő testületének 14/2014. (VIII.6.) önkormányzati rendelete a Helyi Építési Szabályzatról szóló 7/2006.(IV. 27.) számú rendelet módosításáról
- Nagykörű Község Önkormányzata Képviselő Testületének 2/2009. (II.25.) rendelete a község Helyi Építési szabályzatáról és Szabályozási Tervének Jóváhagyásáról
- Nagyrév Község Önkormányzata Képviselő Testületének 19/2003. (XII.15.) rendelete a község Helyi Építési szabályzatáról és Szabályozási Tervének Jóváhagyásáról
- Rákóczi falva Város Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2011. (V.27.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról
- Rákóczi falva Város Önkormányzata Képviselő-testületének 1/2012. (I.27) számú rendelete a Helyi Építési Szabályzatról 2/2012.(I.26) önk. hat. tel. rend. terv mód
- Rákócziújfalu Község Önkormányzat Képviselő-testületének 9/2007. (XI.07) számú önkormányzati rendelete a Helyi Építési Szabályzatról
- Szajol Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 17/2003. (XII.11.) rendelete a Szajoli Településrendezési Terv részeit képező Szajoli Építési Szabályzat és Szabályozási terv megállapításáról
- Szolnok szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 47/2011. (XII.15.) rendelet
- Szolnok Településrendezési tervek felülvizsgálata és 2015 évi részmodosítása 104/2016. (IV.28.) közgyűlési határozattal és 12/2016. (V.2.) önkormányzati rendelettel jóváhagyott dokumentáció
- Tiszabő község 3/2011. (III.5.) rendelete a Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási terv elfogadásáról
- Tiszabura Község Önkormányzat Képviselő Testületének 7/2006. (IX. 18.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról
- Tiszaföldvár Város Önkormányzatának 48/2004. (VIII.11.) ÖR rendelete a Tiszaföldvári Építési szabályzatról
- Tiszainoka Község Önkormányzatának 3/2015. (II.27.) sz. önkormányzati rendelete Tiszainoka Község Képviselő-testületének a helyi építési szabályokról szóló 21/2003.(IX.15.) Kt. rendeletének módosításáról
- Tiszajenő Községi Önkormányzat 15/2006. (VI.30.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról. A rendeletet módosította a 14/2008.(IX.25.), a 20/2009.(IX.18.) és a 10/2017.(XI.28.) önkormányzati rendelet
- Tizsakürt községrendezési terve – 10/2003. (X.30.) rendelet (egységes szerkezetben, utoljára módosítva 18/2007. (XII. 20.) rendelettel)
- Tizsapüspöki Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 13/2005. (V.25.) rendelete a Tizsapüspöki Településrendezési Terv részeit képező Tizsapüspöki Építési Szabályzat és Szabályozási terv megállapításáról
- Tizsaroff Község Önkormányzat Képviselő-testületének 20/2004. (XII.1) rendelete Tizsaroff község helyi építési előírásairól és az egyes építési munkák engedélyezéséről

- Tiszasas, szabályozási terv és helyi építési szabályzat - 9/2007 (VI.27.) rendelet.
- Tiszasüly Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2014. (XII. 02.) önkormányzati rendelete a Helyi Építési Szabályzatról szóló 31/2004. (XII.16.) számú rendelet módosításáról
- Tiszasüly község önkormányzat képviselő-testületének 6 / 2016. (IV.28.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról
- Tiszavárkony Község Önkormányzata Képviselőtestületének 15/2009. (X.15.) rendelete Tiszavárkony helyi építési szabályzatáról
- Törökszentmiklós Város Önkormányzata Képviselő-testületének 21/2005. (VI.24.) rendelete Törökszentmiklós Város Helyi Építési Szabályzatáról, valamint Szabályozási Tervének jóváhagyásáról. Módosította: 5/2017. (I.27.) rendelet
- Vezseny Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 12/2007. (VI.01.) Ör. rendelete a Helyi Építési Szabályzatról.
- Vezseny Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2015.(IV.16.) önkormányzati rendelet a Helyi Építési Szabályzatról szóló 12/2007.(VI.01.) sz. Önkormányzati rendelet módosításáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőtervek:

- Körzeti erdőterv: Kiskörei erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: HE-02/ERDO/772-12/2019.
- Körzeti erdőterv: Közép-Tisza erdészeti tervezési körzet erdőterve Közép-Tisza körzet: (Érvényesség: 2017. január 1. – 2027. január 1.) Ügyszáma: HB/11-ERD/12744-1/2016.
- Körzeti erdőterv: Szolnok-Jászsági erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: HB-03/ERD/01283-3/2019.
- Körzeti erdőterv: Bugaci körzet erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: BK-05/ERD/10618-1/2017.
- Körzeti erdőterv: Kecskeméti körzet erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: BK-05/ERD/02938-2/2019.
- Körzeti erdőterv: Marosszög-Csanádi erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényes: 2008. január 1. – 2017. december 31.) Törzskönyvi szám: 51/2008.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A Közép-Tisza különleges madárvédelmi terület a Duna-Tisza-Közi Vadgazdálkodási Táj Tiszatavi tájegységbe, Jászsági Tájegységbe, Mátra-alja-Dél-hevesi Tájegységbe, Alsó-tiszamenti tájegységbe, Kiskunsági tájegységbe és a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj

Nagykunsági tájegységbe, Tiszaugi tájegységbe tartozik. A tájegység vadgazdálkodására a tájegységi vadgazdálkodási tervekben foglaltak az irányadók.

Alba Vadász Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 10-704950-311) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HE/FMO/1765-2/2016.

Bársony István Mezőgazdasági Szakközépiskola (vadgazdálkodási egység kódszáma: 06-800310-330) vadgazdálkodási üzemterve. Üzemtervének elfogadásáig a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtására kiadott 79/2004 (V.04.) FVM rendelet 30/A § alapján tervez a vadászati hatóság az éves terveknek megfelelően.

Cserkeszőlő és Vidéke Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755050-101) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01276-5/2016.

Csongrád Május 1. Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 06-800250-305) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: CSH/01/865-2/2016.

Csongrád-Bokrosi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 06-800150-305) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: CSH/01/865-2/2016.

Diana Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751750-309) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01239-3/2016.

Dózsa Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-754850-101) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01274-6/2016.

Herman Ottó Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-753250-106) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01254-4/2016.

Hunterra Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755550-309) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01281/2016.

Kécskei Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 03-601850-306) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2019/2020. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: BK-05/FM/01542-2/2019.

Kunsági Dózsa Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-752950-106) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01252-6/2016.

Lakitelek - Tőserdő Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 03-602050-306) vadgazdálkodási üzemterve. Üzemtervének elfogadásáig a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtására kiadott 79/2004 (V.04.) FVM rendelet 30/A § alapján tervez a vadászati hatóság az éves terveknek megfelelően.

Nagykörűi Vadásztársaság Egyesület (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751650-309) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01238-4/2016.

Nagyréti Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 06-800160-101)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: CS-02/H01/558-2/2019.

Paphalmi Diána Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-752550-311)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN-07/54/00452-9/2017.

Pélyi Tiszatáj Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 10-704850-310)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HE/FMO/1764-2/2016.

Rákóczi-falvai Varsány Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-753950-101)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01262/2016.

Robinia Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-753960-101)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01263/2016.

Senator Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751460-309)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01235-5/2016.

Szalacska Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751450-309)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01235/2016.

Szelevény-Csépa Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755250-101)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01278-3/2016.

Szőke Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751050-309)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01229/2016.

Szőke Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-752650-106)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01249-4/2016.

Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751950-101) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01241-4/2016.

Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755150-101) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01277-4/2016.

Tiszaalpár Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 03-603850-306) vadgazdálkodási üzemterve. Üzemtervének elfogadásáig a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtására kiadott 79/2004 (V.04.) FVM rendelet 30/A § alapján tervez a vadászati hatóság az éves terveknek megfelelően.

Tiszaburai Földtulajdonosok Közössége (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-752560-311)
Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01248-3/2016.

Tisza-kécskei Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 03-601950-306) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: BK-05/FM/00278-5/2019.

Tiszamenti Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-753450-106) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01256-3/2016.

Tiszapüspöki Hofi Géza Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-753310-241) vadgazdálkodási üzemterve. Üzemtervének elfogadásáig a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtására kiadott 79/2004 (V.04.) FVM rendelet 30/A § alapján tervez a vadászati hatóság az éves terveknek megfelelően.

Tiszazug Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-754950-101) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01275-5/2016.

Tószegi "dr. Bay Béla" Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751850-101) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01240-5/2016.

Wild Farm Kft. (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-751550-309) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: JN/10/01237-4/2016.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Tisza (266-258 fkm.) (víztérkód: 03-0080-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Közép-Tisza Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, Szolnok (Érvényesség: 2016.11.09.-2020.12.31.) Jóváhagyó határozat száma: BKH/001/5049-11/2016.

Tisza (403,2 fkm-266,5 fkm.) (víztérkód: 16-0225-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, Szolnok (Érvényesség: 2021.október.19.) Jóváhagyó határozat száma: JN/10/01674-8/2016.

Csatlói Holt-Tisza (víztérkód: 16-0058-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, Szolnok (Érvényesség: 2021.október.14.) Jóváhagyó határozat száma: JN/10/02453-6/2016.

Gói-tói Holt-Tisza (víztérkód: 16-0082-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, Szolnok (Érvényesség: 2021.október.14.) Jóváhagyó határozat száma: JN/10/02452-6/2016.

Kovácsi Holt-Tisza (víztérkód: 16-0163-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, Szolnok (Érvényesség: 2021.október.14.) Jóváhagyó határozat száma: JN/10/02451-6/2016.

Szórii Holt-Tisza (víztérkód: 16-0218-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, Szolnok (Érvényesség: 2022.október.18.) Jóváhagyó határozat száma: JN-07/54/02351-7/2017.

Tisza (víztérkód: 06-003-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Horgászegyesületek Csongrád Megyei Szövetsége, Szeged (Érvényesség: 2017.01.01. – 2021.12.31.) Jóváhagyó határozat száma: CS-02/H01/01355-13/2017.

Tisza-tó (víztérkód: 10-009-1-1) Halgazdálkodásra jogosult neve: Tisza-tavi Sporthorgász Közhasznú Nonprofit Kft, Tiszafüred (Érvényesség: 2019.december 31.) Jóváhagyó határozat száma: HEH/FMI/39-7/2015.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- (2-18) Nagykunság alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadva a Kormány 1155/2016 (III. 31.) Korm. határozatban, közzétéve a 14. számú Hivatalos értesítőben (2016. április 7.).
- (2-9) Hevesi-sík alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadva a Kormány 1155/2016 (III. 31.) Korm. határozatban, közzétéve a 14. számú Hivatalos értesítőben (2016. április 7.).
- (<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149> alapján)

1.7.7. Egyéb tervek

A Közép-Tisza különleges madárvédelmi terület jelölő madárfajai közül a fehér gólya (*Ciconia ciconia*) esetében készült hivatalos fajvédelmi terv http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/FajmegorzesiTervek/fehergolya_fmt_2013.pdf.

Nagyvízi Mederkezelési Tervek (10.NMT.03, 10.NMT.04, 10.NMT.Szolnok)

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
A06	Gyepművelés felhagyása (legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	belül	10	A felhagyásból eredő élőhelycsökkenés a gyepterületeken fészkelő haris (<i>Crex crex</i>) állomány csökkenését okozza.
A08	Gyepterületek kaszálása vagy vágása	M	belül	10	A gyepek korai kaszálásból következő költési sikertelenség a gyepterületeken fészkelő haris (<i>Crex crex</i>) állomány csökkenését okozza.
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	M	belül	10	Cserjésedés okozta élőhelycsökkenés a gyepterületeken fészkelő haris (<i>Crex crex</i>) állomány csökkenését okozza.
A31	Lecsapolás mezőgazdasági művelésbe vonás céljából	L	belül	5	A hullámtéri öblözetek vízelvezetése csökkenti a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) és a pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>) táplálkozóterületét.
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy táj-idegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	M	belül	20	A nemesnyárral vagy nem tiszta genetikai hátterű hazai fafajokkal történő felújítás csökkenti a ligeterdőkhoz kötődő madárfajok fészkelési lehetőségeit.
B06	Fakitermelés	H	belül	80	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok kivágása, a fakitermelés zavaró hatása a terület jelölő madárfajai számára - feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), réti sas (<i>Haliaetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) – jelentős veszélyforrás.
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	L	belül	30	A holtfa eltávolítása csökkenti a harkályok táplálkozási lehetőségeit.
B08	Idős fák eltávolítása	H	belül	50	A fészkelésre alkalmas idős fák kivágása a terület jelölő madárfajai számára - feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), – jelentős veszélyforrás.
B09	Tarvágás	M	belül	70	A tarvágás csökkenti a

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
					ligeterdőkhez kötődő madárfajok fészkelési lehetőségeit.
B10	Illegális fakitermelés	L	belül	70	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok illegális kivágása, a fakitermelés, a terület jelölő madárfajai számára - feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)
B15	Előregedett erdők csökkentését célzó erdőkezelés	H	belül	20	A fészkelésre alkalmas idős fák, idős erdőrészek kivágása a terület jelölő madárfajai számára – feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), réti sas (<i>Haliaetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>).
B16	Faanyag szállítása	L	belül	5	A fészkelési időben történő kiszállítás zavarhatja a feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), réti sas (<i>Haliaetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) érzékeny fajok költését.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	M	belül	10	Új infrastruktúrák kialakítása csökkenti a zavarásérzékeny feketególya (<i>Ciconia nigra</i>), réti sas (<i>Haliaetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) számára alkalmas élőhelyek kiterjedését.
E02	Hajózási és komp útvonalak működtetése	L	belül	50	A vízi közlekedés a folyópartok, homokos fővények zavarásával és a hullámveréssel a magaspartokon fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) és jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) számára veszélyeztető tényező.
F05	Sport, turisztikai és szabadidős infrastruktúra létrehozása vagy fejlesztése	M	belül	5	A folyópartok, homokos fővények turisztikai célú át- illetve kialakítása a magaspartokon fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) és jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) számára veszélyeztető tényező.
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	H	belül	15	A folyópartok, homokos fővények turisztikai hasznosítása (strand, horgászat) a magaspartok

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
					térségében fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) és jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) számára veszélyeztető tényező.
F07	Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó egyéb ipari és kereskedelmi tevékenységek és struktúrák	H	kívül	30	Havaria jellegű szennyezések a táplálékláncon keresztül veszélyeztető tényezőt jelentenek a jelölő madárfajok többségére.
F31	Hidrológiai viszonyok módosítása lakossági vagy rekreációs célból	M	belül	5	A holtágak és szikes tavak hidrológiai viszonyainak átalakítása az ott fészkelő vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) számára veszélyeztető tényező.
F33	Felszíni vagy felszín alatti vízkivétel (tengerit is beleértve) lakossági vízellátás céljára vagy rekreációs célból	L	belül	5	A szikes tavak vízhasználata az ott fészkelő vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) számára veszélyeztető tényező.
G06	Édesvízi halak és mészhéjú állatok/rákfélék gyűjtése (rekreációs)	M	belül	15	A horgászat közepes szintű zavarást jelent a KMT zavarásérzékeny madárfajai számára.
G10	Illegális kilövés/ elpusztítás	L	belül	100	A terület ragadozómadarai (lelövés, mérgezés) - parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), és a magasparkoknál fészkelő (a költőüreggel zavarása, elpusztítása) jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) és partifecske (<i>Riparia riparia</i>) számára veszélyeztető tényező
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok	H	belül/kívül	75	A jelölő madárfajok számára fontos élőhelyek (erdők, fasorok, cserjések) átalakulása, leromlása – az akác, a gyalogakác, a zöld juhar, az amerikai kőris terjedése eredményeként.
K03	Gátak létesítése és működtetése	L	belül	10	A gátakkal elválasztott holtmedrek vízpótlása nem kiegensúlyozott, ami a feliszapolódással csökkenti a

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
					vízhez kötődő madárfajok táplálkozási lehetőségeit.
L01	Természetes abiotikus folyamatok	L	belül/kívül	50	A feliszapolódás, a vízszint csökkenése és/vagy kiszáradás a holtágakon és szikes tavakon fészkelő vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) számára veszélyeztető tényező.
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások	L	belül	5	A magaspартokon fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) állományára van kedvezőtlen hatással a ragadozók (róka, nyest) predációja.
M08	Áradás (természetes folyamat)	L	kívül/belül	100	A fészkelési időben bekövetkező árvíz a magaspартokon fészkelő partifecske (<i>Riparia riparia</i>) és jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) számára veszélyeztető tényező.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	kívül	100	Az elmaradó tiszai árvizek következtében nem frissülnek a magaspартok, és ez negatív hatással van a (<i>Riparia riparia</i>) folyamatosan csökkenő állományára, a holtágak és szikes tavak vízmennyiségére, az ott fészkelő jelölő madárfajokra - vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>). Emellett gyakorlatilag mindegyik fajra közvetett hatást gyakorolnak a csökkenő táplálékmennyiség miatt.
N03	Csapadékmennyiség növekedés vagy változás a klímaváltozás következtében	H	kívül	100	A megváltozott csapadékeloszlás miatt az elmaradó tiszai árvizek következtében nem frissülnek a magaspартok, és ez negatív hatással van a (<i>Riparia riparia</i>) folyamatosan csökkenő állományára, a holtágak és szikes tavak vízmennyiségére, az ott fészkelő jelölő madárfajokra - vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), cigányréce

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
					(<i>Aythya nyroca</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>). Emellett gyakorlatilag mindegyik fajra közvetett hatást gyakorolnak a csökkenő táplálékmennyiség miatt.
Xe	Európai Unión kívülről érkező veszélyeztető tényezők és hatások	H	kívül	100	A vonuló, jelölő madárfajok jelentős veszteségeket sz szenvednek a vonulásuk során.
Xo	Államhatáron kí- vülről érkező veszé- lyeztető tényezők és hatások	M	kívül	100	Havaria jellegű szennyezések a táplálékláncon keresztül veszélyeztető tényezőt jelentenek a jelölő madárfajok többségére.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és a jelölő fajok számára szükséges élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása, valamint a jelölő fajok állományainak és költőhelyeinek rendszeres monitorozása. A jelölő fajok közül kiemelten kezelendő a **jégmadár**, a **vörös gém**, a **fekete gólya**, a **nagy kócsag**, a **réti sas**, a **barna kánya**, valamint a **tőkés réce**, a **parlagi sas**, a **cigányréce**, a **bölömbika**, a **fehér gólya**, a **haris**, a **balkáni fakopáncs**, a **fekete harkály**, az **örvös légykapó**, a **törpegém**, a **tőviszúró gébics**, a **bakcsó**, a **halászsas**, a **pajzsoscankó**, a **partifecske**, és a **karvalyposzáta** védelme.

A természetvédelmi célkitűzések:

Specifikus célok és végrehajtandó intézkedések (prioritásuk sorrendjében, a főbb intézkedési módokat felsorolva):

- A fahasználatoknál általános elvárás, hogy költési időszakban március 15 – szeptember 1 között semmilyen fahasználat nem folyhat a zavartalan fészkelés és fiókanevelés érdekében. Ezen felüli elvárás, hogy rétisas fészkek 400 méteres körzetében december 15 – március 14 között, valamint parlagi sas fészkek 300-600 méteres körzetében február 1 – március 14 között sem folyhat semmilyen fahasználat.
- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése. Az erdőgazdálkodás során törekedni kell a tájidegen, inváziós fafajok (amerikai kőris, zöld juhar, nemes nyarak, akác) visszaszorítására, lecserélésére őshonos fajokra. Az erdőgazdálkodás során fokozott figyelmet kell fordítani a megfelelő vertikális szerkezet kialakítására, az erdőállomány korának növelésére, a korelosztás minél idősebbé tételére. Ezen belül szükséges felemelni a vágásérett kort, a lehető legtovább kitolni a véghasználatot.
- A Közép-Tisza különleges madárvédelmi terület jelenlegi klimatikus és állatföldrajzi viszonyaira jellemző, természetvédelmi szempontból kiemelt madárfajok védelme.
- A Közép-Tiszán emelkedő számban fészkelő és telelő rétisas állomány növekvő tendenciájának megőrzése az idős, őshonos állományú erdők megőrzésével, illetve azok természetes megújulásának elősegítésével, valamint a költés zavartalanságnak biztosításával.
- A fekete gólya fészkelő- és vonuló állományának megőrzése az idős, őshonos állományú erdők fenntartásával, illetve azok természetes megújulásának elősegítésével, a fészkelőhelyek zavartalanságnak biztosításával, továbbá a táplálkozási lehetőségek javításával, a kubikok, holtágak és más vizes élőhelyek vízmegtartó képességének javításával.
- A fekete harkály, balkáni fakopáncs és örvös légykapó költőállományának oltalma: a természetközeli állapotú erdőállományok fenntartásával és azok természetes megújulásának elősegítésével, valamint a jelenleg kiterjedt ipari faültetvények őshonos állományokra történő fokozatos cseréjével, a holtfa megfelelően magas arányának megtartásával.
- A Tisza szakadó partfalaiban fészkelő madárfajok állományának általános védelme,

különös tekintettel a jégmadárra és a parti fecskére. Az árvízvédelmi szempontból indifferens folyószakaszokon a természetes mederalakulatok előtérbe helyezése a biztosított partokkal szemben.

- A barna kánya állományának oltalma a folyó parti galéria erdők őshonos szerkezetű faállományának védelmével.
- A töviszúró gébics és karvalyposzáta védelme a hullámtéri erdők cserjés szegélyeinek és tisztásainak védelmével, valamint őshonos fajokból áll cserjések, bokorfüzesek fenntartásával, fejlesztésével és telepítésével, a nem őshonos fásszárúak folyamatos visszaszorításával a természetvédelmi kezelő iránymutatása alapján.
- A hullámtéri kaszálórétek és legelők hosszú távú megőrzése a haris állomány védelmében, a kaszálások időbeli- és térbeli korlátozásával, a legeltetés szabályozásával, az élőhelyek becserjésedésének a megakadályozásával. A kaszálások során kizárólag a természetvédelem számára elfogadható módszer és technológia alkalmazható (madárbarát/tágító kaszálási módszer, láncfüggönyös vadriasztó használata és nappali munkavégzés stb.) biztosítva ezzel a földön fészkelő madárfajok védelmét.
- A stabil, de lokalizáltságuk folytán rendkívül sérülékeny gémtelepek oltalma és a költőtelepeknek otthont adó erdőállományok védelme, valamint hossz távú megőrzése.
- A Tiszazugi szikes tavakon és a Cibakházi-Holt-Tiszán fészkelő Európa-szerte sérülékeny cigányréce állománynak védelme a vizes élőhelyek vízmegtartó képességnek javításával és vízivad-vadászat térbeli és időbeli korlátozásával.
- A Közép-Tiszán átvonuló- és telelő úszóréce-csapatok vonuló- és gyülekezőhelyeinek védelme a vízivad-vadászat tilalmának fenntartásával.
- A fehér gólya védelme elsősorban a településeken az áramszolgáltató cégekkel együttműködve biztonsági berendezések felszereltetésével és fészektartók kihelyezésével, valamint a táplálkozóhelyek védelmével.
- A szikes tavak nádasában fészkelő gémfélék, barna rétihéja, nyári lúd és egyéb jelölő madárfajok állományainak szinten tartása: a vízszint és a nádvágás szabályozásával.

A védelem célja e fajok állományainak fenntartását vagy megerősítését, valamint az általuk preferált élőhelyek megőrzését, különös tekintettel a fészkelési lehetőségek, illetve megfelelő táplálékbázis biztosítására. A védelem célja továbbá a fajokat, élőhelyeket veszélyeztető tényezők kiküszöbölése, hatásuk csökkentése.

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (szürke gém, kabasólyom), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kételtűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenyséjük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési előírás-javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük a Közép-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület, a Tizsakürt-Tiszainokai-gyepek KjtT és a Cserkei Nagy-fertő KjtT jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük a Közép-Tisza, a Tizsakürt-Tiszainokai-gyepek, valamint a Cserkei Nagy-fertő KjtT-k fenntartási tervében megfogalmazott előírásokat, javaslatokat.

A cékitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:

A fenntartási terv részeként, a Közép-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (továbbiakban KjtT), a Tizsakürt-Tiszainokai-gyepek KjtT és a Cserkei Nagy-fertő KjtT fenntartási terveinek elkészítése során elkészült élőhelytérképek felhasználásával meghatározásra kerültek a Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület (KMT) kezelési egységei (lásd: térképmellékletek). Madárvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területről lévén

szó, a kezelési egységek és a kapcsolódó kezelési javaslatok alapvetően a közösségi jelentőségű, illetve védett madárfajok szempontjából kerültek kialakításra.

- A természetyszerű erdőkben az erdészeti beavatkozások (főként tarvágás) esetében idős (fészkelésre alkalmas), odvasodó faegyedek (fehér és feketenyár), valamint holt faanyag meghagyása.
- Az élet- és vagyonbiztonságot figyelembe véve a meder speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (zátonyok, szakadópartok – táplálkozó és fészkelőhelyek), illetve a vízparti zonáció (partél/bokorfüzes/ligeterdő – fészkelő- és táplálkozóhely) megőrzése.
- A még jó ökológiai állapotban lévő hullámtéri gyepek rendszeres hasznosítását hosszú távon (legeltetés, kaszálás) meg kell oldani – a gyepek földön fészkelő madarainak (elsősorban a haris) védelme érdekében. A beerdősítés csak legvégső esetben, és akkor is csak természetyszerű majd természetes erdővé alakítható célállománnyal fogadható el.
- Az inváziós növények nagy kiterjedésű homogén állományait (főként a gyalogakácok) felszámolva/visszaszorítva, rendszeres kaszálással gyepként kell fenntartani, vagy át kell alakítani természetyszerű majd természetes cserjéssé, erdővé, melyek fészkelőhelyet biztosíthatnak a karvalyposztának, a töviszúró gébicsnek.
- A területen található erdők esetében javasolt a véderdő funkciót előtérbe helyezni a gazdasági rendeltetéssel szemben. Ennek szellemében hosszú távon elérhető, illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése. Melyek elengedhetetlenek a gémtelpek kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (parlagi sas, rétisas, barna kánya) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.
- A keményfa ligeterdők esetében fokozatos átállás valamely folyamatos erdőborítást biztosító művelési módra. Ennek szellemében hosszú távon elérhető, illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése, melyek elengedhetetlenek a gémtelpek kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, parlagi sas, réti sas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.
- Tájédegen fafajú állományok fokozatos átalakítása természetyszerű majd természetes erdőállományokká.
- A szikes tavak és egyéb természetes vizes élőhelyek vízháztartásának stabilizálása, a vízelvezetések megszüntetésével és a helyben képződő csapadékvíz megtartásával, a hullámtéri területeken a lefolyások megszüntetésével.

3.2. Kezelési javaslatok

A kezelési javaslatokat két nagy csoportban tárgyaljuk, a gazdálkodáshoz nem köthető, illetve gazdálkodáshoz köthető javaslatokat fogalmazva meg. Előbbiek a teljes területre vonatkoznak, utóbbiak kezelési egységekként külön-külön kerülnek tárgyalásra.

A gazdálkodáshoz köthető javaslatok között megkülönböztetünk általános, illetve a támogatási rendszerekhez illeszkedő (vagy a jövőben illeszthető) javaslatokat. Ez utóbbiak lehetnek kötelezőek, illetve önkéntes vállallásokon alapuló, agrár-kifizetésekhez kapcsolódó javaslatok – mindezek beépülnek a kezelési egységek (KE) rendszerébe.

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv.

A terv gyakorlatban való használhatóságát szem előtt tartva a kezelési egységek (KE) lehatárolásakor igyekeztünk minél kevesebb, jól körülírható kategóriát – ezáltal területegységet – meghatározni. A lehatárolás alapját a földrészetek művelési ági/élőhelyi állapot besorolása képezi, ezt árnyalják terepi ismeretek, valamint az egyes madárfajok területi elterjedése és jellemző élőhelyhasználata. A szántó, gyeperdő, erdő kategóriák mellett, figyelembe véve a jelölő fajokat, szükségesnek tartottuk a különféle cserjés, bokros, facsoportos élőhelyek, valamint a gyümölcsösök elkülönítését is. Emellett természetesen külön kezelési egységet képeznek (az igen csekély kiterjedésű) vizes élőhelyek, és természetesen a Tisza.

A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük az erdős élőhelyek szétválasztását természetközeli erdők és az ültetvény erdők kategóriákra. A klasszikus természetvédelmi megközelítés mellett (eltérő természetvédelmi kezelést igényelnek), leginkább a madárvédelmi szemlélet miatt került erre sor, hiszen hosszú távon csak egy természetközeli erdő képes megfelelő élő-, táplálkozó- és fészkelőhelyet biztosítani a jelölő (fekete gólya, ragadozómadarak, harkályok, énekesmadarak) és a terület más jellemző madárfajai számára.

A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük a cserjés, bokros, facsoportos (nem üzemtervezett erdők) élőhelyek szétválasztását őshonos állományú és inváziós fajok alkotta kategóriákra (eltérő természetvédelmi kezelést igényelnek). Ennek elsődleges oka az, hogy a területen dinamikusan növekvő arányú inváziós fajok alkotta élőhelyek (gyalogakác, zöld juhar) gyakorlatilag alkalmatlanok a jelölő énekesmadarak állományainak megőrzésére, növelésére, ezekben nem találnak megfelelő élő-, táplálkozó- és fészkelőhelyet.

A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük a gyepterületek felosztását nedves gyepekre és száraz gyepekre, valamint a száraz gyepeket száraz hullámtéri és száraz mentett oldali gyepekre. A felosztást, és így a célját-kezelését egyértelműen a jelölő madárfajok jelenléte indokolta. Míg a nedves gyepek a harisnak megfelelő élőhelyek, addig a száraz gyepeken (és a Tisza töltésén) a haris nem fordul elő.

Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. *Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok*

Településrendezési eszközök:

- A Közép-Tisza KMT területén, a települési külterületeken a további beépítés nem kívánatos. Kivételt képeznek a természetvédelmi célú bemutatáshoz, a legelőgazdálkodáshoz és az árvízi védekezéshez feltétlenül szükséges épületek, építmények.

Infrastruktúra-fejlesztés, turisztikai és ipari jellegű beruházások:

- A Közép-Tisza KMT területén, a települési külterületeken új nyomvonalú burkolt, vagy stabilizált út, vagy a régi földutak hasonló jellegű átalakítása nem javasolt a jelenleg tervezés alatt álló vagy elfogadott infrastruktúrális elemeken túl.
- Új tervezésű elektromos vezetékek tervezése során előnyben kell részesíteni a földkábelek alkalmazását, a felújításra kerülő szabadvezetéseket már madárbarát módon kell kivitelezni.

- A már meglévő szabadvezetékek madárbarát módon történő átalakítását folyamatosan végezni kell, természetvédelmi szempontból indokolt esetekben lépéseket kell tenni a szabadvezetékek földkábelre cserélése érdekében.
- A Közép-Tisza KMT területén belül új bányatelek kialakítása, új bánya nyitása nem javasolt.
- Gyalogos, lovas és lovaskocsis utak, turista ösvények, tanösvények kialakítása előtt konzultálni szükséges a természetvédelmi kezelővel (HNPI).
- Kerékpáros utak fejlesztését a Tisza gátján javasolt megvalósítani.

Egyéb területhasználat:

- A terület jelentős része szabadon látogatható, de a fokozottan védett fajok esetén indokolt esetben a természetvédelmi hatóság korlátozásokat vezethet be a 12/2005 (VI.17.) KvVM rendelet alapján. A fokozottan védett természeti területre történő belépéshez a természetvédelmi hatóságnak az igazgatóság szakértői véleményének figyelembevételével kiadott engedélye szükséges.
- Technikai jellegű sportesemények rendezése, alkalmi üzése a KMT területen nem javasolt.

3.2.2. *Gazdálkodáshoz/élőhelyekhez köthető kezelési javaslatok*

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 13 féle kezelési egység lehatárolását tartottuk indokoltnak, amelyek térképi megjelenítését a „Mellékletek” fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben és 2019-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben (a Közép-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (továbbiakban KjtT), a Tisza-kürt-Tiszainokai-gyepek KjtT és a Cserkei Nagy-fertő KjtT fenntartási terveinek elkészítése során elkészült élőhelytérkép felhasználásával). A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen a nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna, határkövető egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai folyamatosan alakulnak, változnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak

tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

3.2.2.1. Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Erdőgazdálkodás/mezőgazdálkodás

A terület kiemelkedő értékeit jelentő ragadozómadár-fajok (és a fekete gólya) védelme szempontjából a kedvezőtlen hatások, zavarások hatókörét nem a KMT határvonala, hanem a fészkek elhelyezkedése, illetve a leggyakrabban használt átmozgási irányok, „légifolyosók” határozzák meg. Ezért esetenként (a jelölő és/vagy fokozottan védett madarak – fekete gólya, barna kánya, parlagi sas, rétisas) indokolt lehet a területen belül, a fajok szempontjából meghatározott kezelési javaslatok nagyobb területre történő kiterjesztése (mintegy puffterületként), melyet a természetvédelmi kezelő állapíthat meg.

Vadgazdálkodás

- Vadászati létesítmények, csapdák létesítése a területen a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetés után javasolt.
- Apróvad-kibocsátási helyeken a ragadozómadár-fajok zavarása kerülendő, kivételt képez a természetvédelmi hatósági engedélyben meghatározott módon történő héja befogás.
- Fekete gólya, barna kánya, rétisas, parlagi sas, fészkei alatt és azok meghatározott körzetében vadgazdálkodási létesítmények létesítése és használata a költési időszakban nem javasolt. Javasolt védőzónák kiterjedése (fészkek körüli sugár): fekete gólya: 400 méter, barna kánya: 300 méter, rétisas: 400 méter, parlagi sas: 300-600 méter.

Vízgazdálkodás

- A csatorna és az árok karbantartási munkálatainál óvni kell a csatornapartokon húzódó őshonos fa- és cserjesorokat. Gyérítésüket csak a legszükségesebb esetben, mindenkor kíméletesen, a fészkelési időszakon kívül javasolt végezni.
- A karbantartási munkálatok időzítésénél figyelemmel kell lenni a jelölő fajok költési időszakaira – ilyen jellegű munkák végzését általánosságban június 30. és február 1. közé javasolt időzíteni. Egyes fokozottan védett költőfajok esetében a fészkeknél javasolt korlátozások: fekete gólya: 400 méter, kíméleti időszak: március 1. és augusztus 31. között, barna kánya: 300 méter, kíméleti időszak: március 15. és július 31. között, rétisas: 400 méter, kíméleti időszak: december 15 – július 15 között, parlagi sas: 300-600 méter, kíméleti időszak: február 1. és augusztus 15 között.
- Az arra alkalmas területeken (a belvíz okozta esetleges károk figyelembevételével) törekedni kell a tavaszi vizek visszatartására.
- A holtmedrek tavaszi feltöltődését/feltöltését követően törekedni kell a vízszint megtartására, a vizen, a nádasban/gyékényesben fészkelő (és táplálkozó) madarak (szerkők, récék) fészkelésének, élettevékenységének biztosítására.

3.2.2.2. Kezelési egységek (KE)

KE-1 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés SZÁNTÓ területeken

(1) Meghatározása: kistáblás és nagytáblás szántóföldek, ugarok. Kiterjedésük a Natura területhez képest kicsi (**531,05 ha**), egyes hullámtéri részek túlnyomó részt szántók (pl. Besenyszög, Kőtelek, Nagykörű, Tiszaroff külterületén). A szántók meghatározó részének művelési ága szántó.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2); Extenzív szántók (T6); Fialat parlag és ugar (T10). Ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő.
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelés átfogó célja a szántóterületek természetvédelmi értékének növelése, helyreállítása, a szántókat, mint mesterséges élőhelyeken előforduló növény-, és állatfajok életfeltételeinek javítása – különös tekintettel a vadonélő madárfajokra és apróvad-fajokra.

A vonatkozó kezelési, gazdálkodási irányelvek (táblaszegélyek kialakítása, vegyszerezés és tápanyagbepótlás korlátozása, megfelelő vetésszerkezet stb.) betartásával a szántóterületek természeti állapota javul, természetvédelmi szerepük megnő, csökkenhet a jelölő madárfajok szempontjából fontos élőhelyek vegyszer- és műtrágyaterhelése, javulhat azok ökológiai átjárhatósága, növekedhet a táplálékbázis.

Fontos kiegészítő elvárás a vadriasztó lánc használatának ellenőrzése, ebben való technikai segítségnyújtás (természetvédelem, vadgazdálkodás részéről).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység kis részben a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzethez tartozik. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület esetében a természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelés e során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. Az érintett kezelési egységbe tartoznak részben a Csukás-fertő (Tiszakürt) és a Cserkei-fertő (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló szikes-tavak területe.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Szántó területekre vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	A fészkelési időszakban (június 15-ig) az általában gazdagabb élővilágú pillangós kultúrákban mindenképp kerülendő ez a gyakorlat.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	A vadriasztó lánc az egyik legáltalánosabban alkalmazott természetkímélő kaszálási mód, amelyet a gyepeken, illetve a gazdag élővilágú pillangós kultúrákban szükséges alkalmazni.

SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.	A nemzeti park igazgatóság az értesítést követően belátása szerint dönt a szükséges lépésekről. A gazdálkodó számára segítséget kell nyújtani a védett állatfajok felismerésében (pl. képzés, kiadvány formájában).
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	A természetes vizekbe történő szervesanyag bemosódás csökkentése.
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.	A jelölő madárfajok számára fontos táplálékállatok (elsősorban rovarok). megatartása.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	A jelölő madárfajok számára fontos táplálékállatok (elsősorban rovarok). megatartása.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	A jelölő madárfajok számára fontos táplálékállatok (elsősorban rovarok). megatartása.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	Leginkább a ragadozó madarak számára fontos táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ23	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	A táplálékbázis megóvása érdekében. A kivételként felsorolt kultúrákban a rovarkátevők igen jelentős károkat okozhatnak, így ezekben megengedett a vegyszerhasználat.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.	A jelölő madárfajok számára fontos táplálékállatok (elsősorban rovarok). megatartása.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	Rovarevő madárfajok védelme érdekében.
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos.	
SZ48	Drénezés nem megengedett.	Fontos a hullámtérre kifutó víz részbeni megtartása, táplálkozóhelyként való hasznosulása.
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az előírás nem jelentős korlátozás.
SZ51	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	Természetközeli táplálkozó- és fészkelőterületek kiterjedésének növelése.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.	Özönnövények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő	Élőhelyrekonstrukció.

	inváziós növényfajok irtása.	
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fajokkal.	
SZ58	Őshonos fajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése korábbi erdőterületen támogatható	
SZ64	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálás végzése a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.	Természetközeli élőhelyek kialakításának elősegítése.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájédegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.	Élőhelyrekonstrukció.
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel.	Élőhelyi diverzitás javítása, táplálkozó- és fészkelőhelyek kiterjedésének növelése.
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.	Földön fészkelő madárfajok költségének védelme.
SZ71	A táblák területének 5%-án, azok valamely széléhez/széleihez igazítva vetett vagy fennhagyott (azaz: zöld vagy fekete) ugarsávok kialakítása a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetve.	Élőhelyi diverzitás javítása, táplálkozó helyek kiterjedésének növelése.
SZ72	A vetett (zöld) vagy fennhagyott (fekete) ugarsáv nem megszerezhető, azt kizárólag mechanikai gyomirtással lehet kezelni, július 1. után; a kaszálék a területéről le nem hordható.	Az előírás-javaslat célja az egyben művelt, nagy kiterjedésű táblák megszakítása tartósan fennmaradó szegély-élőhelyek kialakításával, amelyek fészkelő- és búvóhelyek, táplálékforrást jelentenek rovaroknak, madaraknak, apróvad-fajoknak egyaránt.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	Élőhelyi diverzitás javítása, fészkelőhelyek kiterjedésének növelése.

Kiegészítő javaslatok:

Évelő szálás és/vagy pillangós takarmánynövények betakarítása esetén aratás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően - hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

A szántó művelési ág felhagyása esetén elfogadható a tájhonos, rezisztens gyümölcsfajtákkal való gyümölcsös létrehozása, a gyümölcsös művelési ágra váltás.

A szántóterületek folyamatos mentesítése az inváziós fajoktól (gyalogakác, amerikai kőris stb.)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk szántó művelési ágú területeken hajdani rét-legelő rekonstrukcióját. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a szántókon az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészek az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek.

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembevételére esetén egyértelműen javulni fog (szántóból gyeppé, illetve erdővé alakulnak).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Őshonos fajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése szántóterületen támogatható. (Magyarázat: javasoljuk annak a vizsgálatát, hogy hol lehetséges a Natura területen lévő szántók erdősítése művelési ág váltással.)

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembevételére esetén egyértelműen javulni fog (a szántóból gyeppé alakulnak, illetve jelölő élőhelyű erdővé).

KE-2 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés ÜLTETVÉNY ERDŐK területén

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található nem természetsterű/nem őshonos ültetvény erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok, illetve erdei nyiladékok. Praktikussági szempontból ide soroljuk a vágásterületeket, illetve az őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdőket is. Összességében a kezelési egység kiterjedése igen jelentős (**3.832,14 ha**). Az állományok nagy része puhafás ültetvény, melyben az idegenhonos mellett hazai fajok is előfordulnak. Vannak spontán létrejött puhafások is. Ezeken kívül kisebb arányban akácok, fekete diósok is előfordulnak.

A kezelési egység egy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet része. A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fiatal erdősítés (P3), Vágásterületek (P8), Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Akácültetvények (S1); Nemesnyárasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Nem őshonos fajok spontán állományai (S6); Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Vonatkozó erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek: Kiskörei erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: HE-02/ERDO/772-12/2019, Közép-Tisza erdészeti tervezési körzet erdőterve Közép-Tisza körzet: (Érvényesség: 2017. január 1. – 2027. január 1.) Ügyszám: HB/11-ERD/12744-1/2016, Szolnok-Jászsági erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: HB-03/ERD/01283-3/2019, Bugaci körzet erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: BK-05/ERD/10618-1/2017, Kecskeméti körzet erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: BK-05/ERD/02938-2/2019., Marosszög-Csanádi erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényes: 2008. január 1. – 2017. december 31.) Törzskönyvi szám: 51/2008.

Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység többnyire része a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. Az érintett kezelési egységbe tartoznak a Csukás-fertő (Tiszakürt) és a Cserkei-fertő (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló szikes-tavak részterületei is.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Ültetvény erdőterületekre vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	Hazai fafajokat is tartalmazó foltok természetességét növelő előírás.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetyszerű majd természetes erdőállományokra.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.	
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	Élőhelyek mozaikosságának növelése.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	Élőhelyek mozaikosságának fenntartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	Élőhelyek mozaikosságának növelése.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	
E20	Fokozottan védett madárfaj fészének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), a rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), a barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) miatt szükséges.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	

E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fajaj-összetételű, természetszerű majd természetes erdőállományokra a természetvédelmi kezelő iránymutatása alapján.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása a természetvédelmi kezelő iránymutatása alapján, az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.	Fokozottan védett madárfajok (kivéve a rétisast) fészkelése térségében.
E45	Fakitermelés augusztus 15. és szeptember 30. között.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében, jelölő denevérfajok jelenléte esetén.
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.	A rétisas fészkek, fészkelések térségében.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fajaj-összetételű, természetszerű majd természetes erdőállományokra.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E57	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználatára és felújítása során természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E64	. Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres	

	irtását követően.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E80	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	Jelölő madárfajok állományának védelme.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeknek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

Kiegészítő javaslatok:

Tekintettel arra, hogy a fakitermelések időbeni korlátozásánál nem kizárólag a közösségi jelentőségű madárfajok fészkelési időszakát, hanem az egyéb közösségi jelentőségű állatfajok (pl. denevérek) életciklusát is figyelembe kell venni, ezért a fakitermelések pontos időbeni korlátozását a természetvédelmi kezelő határozza meg.

A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával járó erdészeti beavatkozások (tarvágás, cserjeirtás) a fészkek körzetében egész évben korlátozásra javasoltak az erdőterv-rendeletben megadottak szerint. A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával nem járó beavatkozások, munkálatok a korlátozás mellett is végezhetők.

Az erdőtelepítésre kerülő területeken, ott, ahol ez reálisan lehetséges, legalább 10-15%-nyi arányban őshonos fűz telepítés is történjen.

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását, az áradások során a mélyebb fekvésű területeken a víz megtartását, továbbá a tájidegen fafajok kiszelektálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncösödés elősegítését tisztások nyitásával.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés tevékenysége nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A gazdálkodáshoz köthető előírás javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészekre, míg a védett erdőrészekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben és/vagy az adott védett természeti terület kezelési tervében.

Az előírás-sorokat a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési gyakorlatával/tervével összhangban határoztuk meg.

A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Az üde, egyes életkorú és idős fákat, valamint holt faanyagot is tartalmazó erdők továbbá igen

fontosak számos gerinctelen állatfaj állományának fennmaradásához, ilyenek pl a közösségi jelentőségű xilofág bogarak (skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*).

A cserjés-magaskőrös üde erdőszegélyek fenntartása fontos előírás. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

KE-3 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés TERMÉSZETSZERŰ ERDŐK területén

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található természet szerű erdők, őshonos fajok alkotta facsoportok, erdősávok és fasorok, illetve erdei nyiladékok. Összességében a kezelési egység kiterjedése a legnagyobb (**3.184,75 ha**). Az állományok nagy része puhafás erdő.

A kezelési egység egy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet része. A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Fűzlápok (J1a); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Keményfás ártéri erdők (J6); Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC).
- Natura 2000 élőhelyek: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)*; Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Vonatkozó erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek: Kiskörei erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: HE-02/ERDO/772-12/2019, Közép-Tisza erdészeti tervezési körzet erdőterve Közép-Tisza körzet: (Érvényesség: 2017. január 1. – 2027. január 1.) Ügyszám: HB/11-ERD/12744-1/2016, Szolnok-Jászsági erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: HB-03/ERD/01283-3/2019, Bugaci körzet erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: BK-05/ERD/10618-1/2017, Kecskeméti körzet erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényesség: A következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott erdőterv véglegessé válásáig.) Határozat száma: BK-05/ERD/02938-2/2019., Marosszög-Csanádi erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényes: 2008. január 1. – 2017. december 31.) Törzskönyvi szám: 51/2008.

Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység részben egybeesik a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzettel. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem

fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. Az érintett kezelési egységbe tartoznak a Csukás-fertő (Tisza-kürt) ex lege védelem alatt álló szikes-tó részterületei is.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Természetszerű erdők területére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetstű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.	Vízhez kötődő jelölő madárfajok állományának védelme.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetstű majd természetes erdőállományokra.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.	
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	Élőhelyek mozaikosságának fenntartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E14	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	A jelölő fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) és örvös légykaó (<i>Ficedula albicollis</i>) védelme érdekében.
E20	Fokozottan védett madárfaj fészének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), a rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), a barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) miatt szükséges.
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.	Élőhelyek mozaikosságának fenntartása.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés	Élőhelyek mozaikosságának fenntartása.

	felt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	Mozaikosság, természetszerűség növelése.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű majd természetes erdőállományokra.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő idegenhonos fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdő élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználatok során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.	Fokozottan védett madárfajok (kivéve a rétisast) fészkelése térségében.
E45	Fakitermelés augusztus 15. és szeptember 30. között.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében, jelölő denevérfajok jelenléte esetén.
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.	A rétisas fészkek, fészkelések térségében.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhozonyos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű majd természetes erdőállományokra.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhozonyos fafajokkal történő felújítása.	
E57	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	

E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E77	Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E80	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	Jelölő madárfajok állományának védelme.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fasszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E89	Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	Beleértve egyév vadászati infrastruktúrát (pl. les, magasles) is,
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

Kiegészítő javaslatok:

A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával járó erdészeti beavatkozások (tarvágás, cserjeirtás) a fészkek körzetében egész évben korlátozásra javasoltak az erdőterv-rendeletben megadottak szerint. A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával nem járó beavatkozások, munkálatok a korlátozás mellett is végezhetők.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását, az áradások során a mélyebb fekvésű területeken a víz megtartását, továbbá a tájidegen fafajok kiszelektálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncösödés elősegítését tisztások nyitásával.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés tevékenysége nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Rendszeres fahasználatot nem javasolunk a kis területű faállományokban. A fasorok esetében tekintettel kell lenni arra a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet kezelési gyakorlatában/tervében szereplő javaslatra, miszerint a bűvő-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat

meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A gazdálkodáshoz köthető előírás javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészekre, míg a védett erdőrészekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.

Az előírás-sorokat a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési gyakorlatával/tervével összhangban határoztuk meg.

Az üde, vegyes életkorú és idős fákat, valamint holt faanyagot is tartalmazó erdők továbbá igen fontosak számos gerinctelen állatfaj állományának fennmaradásához, ilyenek pl a közösségi jelentőségű xilofág bogarak, mint a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*).

A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos előírás. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

KE-4 kezelési egység– Élőhelyfejlesztés INVÁZIÓS FAJOK ALKOTTA CSERJÉS területen

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található homogén, nem őshonos/inváziós fajok alkotta cserjés állományok (gyalogakácosok és a cserjés megjelenésű gyalogakácos-zöld juharos vagy más elegyes állományok) – melyek nincsenek erdő művelési ágban. Az állományok eredeti kezelése, művelési ága változatos (szántó/gyep/kivett). Célszerűtlen állapotuknak leggyakrabban az őshonos fajok alkotta cserjést kell megadni. Azonban beerdősítésük őshonos fajokkal, és gyepké történő vissza-alakításuk is lehetséges. Összességében a kezelési egység kiterjedése nem túl jelentős (529,74 ha), ám minden bizonnyal folyamatosan nő.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Lágyszárú özönfajok állományai (OD); Magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF); Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c).
- Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárretjei (6440); részben Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Védett természeti területen fekvő cserjések esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység jelentős területe a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet része. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. Ezen felül az érintett kezelési egység megtalálható a Cserkei-fertő (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló szikes-tó területén is.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Inváziós fajok alkotta cserjésekre vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
E06	Idegenhonos fa- és cserjefajok telepítésének mellőzése.	A végső cél az inváziós fajok

E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű majd természetes cserjés állományokra.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E20	Fokozottan védett madárfaj fészékének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), a rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), a barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) miatt szükséges.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű majd természetes cserjés állományokra a természetvédelmi kezelő iránymutatása alapján.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása a természetvédelmi kezelő iránymutatása alapján kiemelt fontosságú.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, erdő-állományokra.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű majd természetes cserjés állományokra.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészékének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű majd természetes cserjés állományokra.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	

GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű majd természetes cserjés állományokra.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre. A sokkoló kaszálás csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre

Kiegészítő javaslatok:

Az őshonos cserjés kialakítása során, ahol ez reálisan lehetséges, legalább 10-15%-nyi arányban javasolt a hullámtéren belül a térségre jellemző kecskefűz (*Salix caprea*), míg a hullámtéren kívüli területek esetében a tatárjuhar (*Acer tataricum*), a közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*), a veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*) és a közönséges kutyabenge (*Rhamnus frangula*) telepítése.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk a területen található homogén, lágyszárú inváziós állományok irtását, majd fokozatosan őshonos fajok alkotta cserjés, esetleg fás legelővé történő alakítását, őshonos fafajokkal.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Vizsgálni szükséges, hogy a kezelési egység területén hol lehetséges erdőtelepítést végezni, amely hosszú távon vélhetően a leginkább szolgálná az inváziós cserjés megszüntetését. A kezelési egység területén az erdőtelepítés őshonos fajokkal lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A gazdálkodáshoz köthető előírás javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészekre, míg a védett erdőrészekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.

Az előírás-sorokat a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terveivel összhangban határoztuk meg.

A hullámtéri homogén vagy elegyes gyalogakácos cserjések igen jelentős problémát jelentenek, mivel a faj vitalitása miatt csak igen nagy nehézségek árán szorítható vissza. Ennek az is az oka, hogy a magbankban óriási mennyiségben van jelen a magja, illetve az ismétlődő áradások újra és újra szétterítik a propagulumokat. A virágzó és termést érlelő állományok tehát igen jelentős gócpontjai az inváziós fertőzésnek a hullámtéren. Hosszú

távon ezek a fajok a legtöbb természetes hullámtéri élőhelyet képesek lerontani. A hullámtérre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv alapján az inváziós ill. agresszív terjedésre hajlamos növényfajok elszaporodását kaszálással, cserjeirtással, száruzással ill. legeltetéssel kell megakadályozni.

Véleményünk szerint a gyalogakácos cserjéseket gyeppé vagy erdő irányába is érdemes lenne átalakítani, attól függően, hogy milyen környezetben vannak. Amennyiben a cserjést erdő veszi körül és a kiterjedése sem nagy, érdemes erdőt telepíteni, felújítani a helyén. Amennyiben a gyalogakácos nagyobb gyeppé becserjésedéssel keletkezik, érdemes újra gyeppé alakítani (sok gyalogakácos cserjés pl. legelő, kaszáló árokrendszereiben található, ezeket értelemszerűen gyeppé lehetne alakítani).

KE-5 kezelési egység– Élőhelyfejlesztés ŐSHONOS FAJOK ALKOTTA CSERJÉS területen

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található NEM erdő művelési ágú cserjések, fasorok, erdősávok. Az állományok eredeti kezelése, művelési ága változatos (szántó, gyeppé, erdő, kivett, stb). Cél szerinti állapotuknak leggyakrabban az őshonos fajok alkotta cserjést cél szerű megadni. Összességében a kezelési egység kiterjedése elenyésző (**1424,55 ha**).

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Folyómenti bokorfüzesek (J3); Őshonos fajú fiatalosok (P1); Üde és nedves cserjések (P2a); Galagonyás-kökénys-borokás száraz cserjések (P2b); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Őshonos fajú puhafás jellegű erdők (RB).
- Natura 2000 élőhelyek: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*); részben Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidofil magaskórós szegélytársulásai (6430).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Védett természeti területen fekvő cserjések esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység részben egybeesik a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzettel. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. Az érintett kezelési egységbe tartoznak a Csukás-fertő (Tiszakürt) és a Cserkei-fertő (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló szikes-tavak részterületei is.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Őshonos fajok alkotta cserjésekre vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
E06	Idegenhonos fa- és cserjefajok telepítésének mellőzése.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) és a töviszűrő gébics (<i>Lanius collurio</i>) számára.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy	

	idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), a rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), a barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) miatt szükséges.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) és a töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) számára. A beavatkozás a természetvédelmi kezelő iránymutatása alapján végezhető.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása kiemelt fontosságú.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.	Fokozottan védett madárfajok (kivéve a rétisast) fészkelése térségében.
E45	Fakitermelés augusztus 15. és szeptember 30. között.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében, jelölő denevérfajok jelenléte esetén.
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.	A rétisas fészkek, fészkelések térségében.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhozony fajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) és a töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) számára.
E54	Idegenhonos fajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) és a töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) számára.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőségkialakítása.	
E85	A hagyasfák, hagyasfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.

GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) és a töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) számára.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárazítás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazítás.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

Kiegészítő javaslatok:

Az őshonos cserjés kialakítása során, ahol ez reálisan lehetséges, javasolt a hullámtéren belül a térségre jellemző kecskefűz (*Salix caprea*), míg a hullámtéren kívüli területek esetében a tatárjuhar (*Acer tataricum*), a közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*), a veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*) és a közönséges kutyabenge (*Rhamnus frangula*) telepítése.

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását, az áradások során a mélyebb fekvésű területeken a víz megtartását, továbbá a tájidegen fafajok kiszélektálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncösödés elősegítését tisztások nyitásával.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés őshonos fajokkal lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A gazdálkodáshoz köthető előírás javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.

Az előírás-sorokat a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terveivel összhangban határoztuk meg.

A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos előírás. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok

állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

KE-6 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés GYÜMÖLCSÖS területén

(1) Meghatározása: extenzív és intenzív művelésű gyümölcsösök és a kiskertek tartoznak ide. Kiterjedésük a Natura területhez képest kicsi (**52,95 ha**), csupán néhány település hullámtéri részén fordul elő. Külön kezelését speciális jellege, használata indokolja – valamint az a tény, hogy a balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) a KMT-n belül jobbra csak itt fordul(hat) elő.

Az extenzív művelésű gyümölcsösök közül a legértékesebb állományok, ezek vélhetően igen régi eredetűek, nagy részük hullámtéri. Zömében Nagykörű, kisebb mértékben Szolnok, Tiszaöldvár és Csongrád külterületein fordulnak elő, kultúrtörténeti jelentőségük is van.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök (P7); Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7); Extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8); Kiskertek (T9).
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység részben egybeesik a Közép-Tisza Tájvédelmi Körzettel. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	Gyümölcsös területekre vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	A gyümölcsösökben költő balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>) védelme érdekében.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	Az inváziós fajok eltávolítása.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	A gyümölcsösökben költő balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>) védelme érdekében.
GY107	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján	

	lehetőség.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Az inváziós fajok eltávolítása.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	Természetközeli vizes élőhelyek védelme.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	Leginkább a táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.	
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	
SZ27	Vegyszer gyomirtás, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést, nem végezhető.	
SZ34	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.	
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.	
SZ46	Melioráció tilos.	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az előírás nem jelentős korlátozás.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fajokkal, támogatható.	A gyümölcsös felszámolása/felszámolódása esetén őshonos fajjal való erdősítése elfogadható.
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel.	A végső cél az őshonos fajösszetételű, természetszerű cserjés és fás állományok megőrzése a balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>), a karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) és a töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) számára.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	

Kiegészítő javaslatok:

A gyümölcsösök folyamatos mentesítése az inváziós fajoktól.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Vizsgálni szükséges, hogy van-e lehetőség az élőhelytípus kiterjedésének növelésére, főképp szántókon vagy másodlagos/jellegtelen gyepeken. További javaslat az esetleg meglévő extenzív gyümölcsösök fokozatos átalakítása, megújítása a tájhonos fajták arányának emelésével. Vizsgálni szükséges, hogy van-e mód az előregedő gyümölcsfák pótlására.

Az intenzív gyümölcsös felhagyása esetén elfogadható a tájhonos, rezisztens gyümölcsfajtákkal való gyümölcsös létrehozása.

A felhagyott gyümölcsösök területén megtlepedett őshonos szerkezetű állományok erdőként törétnő meghagyása támogatandó.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése a korábbi gyümölcsös területén elfogadható – ha nincs lehetőség a gyümölcsös megtartására, megújítására (megelőző a terület az inváziós fajokkal történő leromlását).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A KMT egyik jelölő madárfaja, a balkáni fakopáncs szinte csak ezen az élőhelyben fordul elő. Azaz az állomány megőrzésére, esetleges növelésére kizárólag itt van lehetőség. Ehhez folyamatosan fel kell számolni az inváziós fajok állományait, meg kell őrizni a gazdálkodás formáját/tevékenységét, és a folyamatosan biztosítani kell az idős (odúképes) gyümölcsfák jelenlétét.

Az igen magas tájképi és kultúrtörténeti értékű gyümölcsösök fenntartása kiemelt feladat. Fenntartásukhoz szükséges a szukcessziós folyamatok meggátolása.

KE-7 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés NEDVES HULLÁMTÉRI GYEPEK területén

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei: mocsárrétek, üde kaszálók, esetleg legeltetett-kaszált vizes élőhelyek, illetve ezek becserjésedett állományai, mezsgyék, őshonos fajokból álló cserjések. NEM tartoznak ide az árvízvédelmi töltések és töltéslábak. A terület teljes kiterjedéséhez képest arányuk kicsi (393,90 ha). Nagyobb kiterjedésű gyepek Pély, Rákóczi falva és Tiszajenő, foltokban Nagykőrű hullámterein található (ezek egyébként a jelölő haris (*Crex crex*) fő előfordulási területei is). Jelentős részük országos jelentőségű védett terület, a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3); Mocsárrétek (D34); szikes rétek (F2).
- Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) (részben); Pannon szikesek (1530*) (részben).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység részben egybeesik a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzettel. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Nedves gyepek területére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	

GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	Ideális esetben váltakozva történjen a legeltetési és a kaszálási hasznosítás.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyp (jelölő gyp) megőrzéséhez.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fás szárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórta jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	A gyepeket tagoló bokrosokban, erdő-sávokban fészkelő karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>), és töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) állományának megőrzése érdekében.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (<i>Crex crex</i>) védelme érdekében.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.	
GY99	A kaszátlan területet kaszálásuként más helyen történő kialakítása.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (<i>Crex crex</i>) védelme érdekében.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek,	

	fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	zottan védett madárfajok, különösen a haris (<i>Crex crex</i>) védelme érdekében.
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyepek megőrzéséhez.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY117	Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY120	Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.	
GY123	A fás legelő fájainak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepeket.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepeken deponálni.	

Kiegészítő javaslatok:

A kaszálás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park-igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően.

A gyepterületek ideális használati módja, a legeltetés és a kaszálás váltásban történő alkalmazása.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A becserjésedett egykori nedves hullámtéri gyepek visszaalakítása gyeppé és/vagy vizes élőhellyé támogatott.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Jelölő élőhelyeken kivételes esetben, amikor a terület reálisan nem mentesíthető az inváziós fajoktól (különösen a gyalogakác esetében) lehetséges, NEM jelölő élőhelyen az őshonos fajokkal történő erdősítés más esetekben is elfogadható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. A hullámtéren jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni, és főképp idegenhonos inváziós cserje- és fafajok (gyalogakác – *Amorpha fruticosa*, zöld juhar – *Acer negundo*) lepik be őket. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek, mint a jelölő madárfajok élőhelyeinek, kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása elfogadható.

A cserjésedés visszaszorítása és a legeltetés mértékének korlátozása során a haris (*Crex crex*) érdekeit/igényeit (a kaszálás térbeli és időbeli korlátozása) szükséges elsősorban figyelembe venni.

KE-8 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés SZÁRAZ HULLÁMTÉRI GYEPEK területén

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei, minden olyan gyep, amely nem tartozik a nedves gyepek közé (mezofil és szárazabb gyep), amely NEM minősül löszgyepnek: vetett gyepek, jellegtelen száraz gyepek, illetve ezek becserjésedett állományai, mezsgyék, őshonos fajokból álló cserjések. Ide tartoznak az árvízvédelmi töltések és a KjtT-ben a a töltéslábakban található, mocsárrétként tipizált élőhelyek is.

A terület teljes kiterjedésének megfelelően arányuk közepes (**914,66 ha**), hosszú szakaszokon csak az árvízvédelmi töltéseken jelennek meg. Egy részük országos jelentőségű védett terület, a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárrét (D34); Cickóros puszták (F1b); Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a); Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC).
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikesek (1530*) (részben); Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidentium* növényzettel (3270) (részben); Síksági pannon löszgyepek (6250*); *Cnidium dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) (részben); Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) (részben).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység részben egybeesik a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzettel. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Száraz gyepek területére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálassal történő hasznosítás.	
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyepek megőrzéséhez.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fasszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szótan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	A gyepeket tagoló bokrosokban, erdő-sávokban fészkelő karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>), és töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) állományának megőrzése érdekében.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszerinjektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyepek megőrzéséhez.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY61	A gyepek legelészárított terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő	

	kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyepterület megőrzéséhez.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY117	Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY120	Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.	
GY122	A legelészárított területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani.	
GY123	A fás legelő fájának felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepterületet.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepterületen deponálni.	

Kiegészítő javaslatok:

A gyepterületek ideális használati módja, alapvetően a legeltetés és a kaszálás.

A kaszálás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park-igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően- hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A becserjésedett egykori gyepek visszaalakítása gyeppé és/vagy vizes élőhellyé támogatott.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés általánosságban nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok legeltetéssel és kaszálással tarthatók fenn. A hullámtéren jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni, és főképp idegenhonos inváziós cserje- és fajok (gyalogakác – *Amorpha fruticosa*, zöld juhar – *Acer negundo*, valamint a selyemkóró – *Asclepias syriaca*) lepik be őket. A teljes becserjésedés megállítására a jelölő gyepi élőhelyek, kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása,

cserjék és fák meghagyása – jelölő madárfajok érdekében (karvalyposzáta, töviszúró gébics) szükséges.

KE-9 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés MENTETT OLDALI GYEPEK területén

(1) Meghatározása: A Tisza védművein kívül található, kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei, minden olyan gyepterület, amely nem tartozik a nedves és száraz hullámtéri gyepek közé: szikes gyepek, löszgyepek, vetett gyepek, jellegtelen száraz gyepek, illetve ezek becserjésedett állományai, mezsgyék.

A terület teljes kiterjedéséhez képest arányuk alacsony (**102,01 ha**). Jelentős részük ex lege szikes tó, a Csukás-fertő (Tiszakürt), a Csépai-fertő (Csépa) és a Cserkei-fertő (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló szikes-tó része.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nem zombékoló magassárrétek (B5); Mocsárrétek (D34); Ürmöspuszták (F1a); Cickóros puszták (F1b); Szikes rétek (F2); Kocsordos-öszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3); Üde mészpázsitos szikfokok (F4); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a); jellegtelen üde gyepek (OB); jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC).
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikesek (1530*) (részben); Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270) (részben); Síksági pannon löszgyepek (6250*); *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei (6440) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egységbe tartoznak a Csukás-fertő (Tiszakürt) a Csépai-fertő (Csépa) és a Cserkei-fertő (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló szikes-tavak részterületei is, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Száraz gyepek területére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása.	A szikes tómederven és a vízgyűjtőn található fák, cserjék rontják a terület ökológiai egyensúlyát.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elenged-

GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	hetetlen a gyepek megőrzéséhez.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szótan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injekálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY61	A gyepek legelészárított terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY99	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása.	
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY117	Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park	Gyepek természetközeli állapotának megőrzése.

	igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY122	A legelészikizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyept.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepon deponálni.	

Kiegészítő javaslatok:

A gyepterületek ideális használati módja, alapvetően a legeltetés.

Az esetleges kaszálás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzetipark-igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően- hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

A jelölő madárfajok megtelepedése (pl. szalakóta), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

A becserjésedett egykori gyepek visszaalakítása gyeppe és/vagy vizes élőhellyé támogatott. Javasolt a három szikes tó vízháztartásának rendezése, valamint teljes mértékű rehabilitációja támogatott.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés általánosságban nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok elsősorban legeltetéssel, másodsorban kaszálással tarthatók fenn. A területen kis mértékű a spontán cserjésedés-erdősődésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni. Itt ezek helyett és mellett bálványfa, selyemkóró stb. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, a szikes tavi élőhelyek ökológiai igényének megfelelően.

KE-10 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés ANTROPOGÉN élőhelyek területén

(1) Meghatározása: Földutak, műutak, hidak, vasutak, ruderalis területek, települési belterületek, tanyák, erdészházak, gátórházak, üdülőházak, csupasz anyagnyerők, kompikötők, szivattyúházak, telephelyek, sportpályák, kempingek, turistapihenők, vízügyi épületek, zsilipek. Jellemző a mesterséges, vagy taposott talajfelszín, a gyomosodás, egy részük vetett, kezelt gyept. Elszórtan mindenfelé előfordulnak a Natura 2000 területen belül. A kezelési egység összes kiterjedése mintegy **90,03 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2); Falvak, falu jellegű külvárosok (U3); Telephelyek,

roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Meddőhányók, földdel befedett hulladéklerakók (U5); Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges lösz-falak (U7); Tanyák, családi gazdaságok (U10); Út- és vasúthálózat (U11).

- Natura 2000 élőhelyek: nincs.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett, ki kiterjedésű gyepterületek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység részben egybeesik a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzettel. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Antropogén élőhelyek területére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY118	Élőhelyrekonstrukció.	Az anyagnyerőhelyeken.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az illegális anyagnyerők esetében javasolható a felszámolás (betemetés) lehetőségének vizsgálata, esetlegesen az állatbarát kisvízes élőhellyé történő átalakítása. ill. a hullámtéri vizes élőhelyek hálózatába történő bekötés lehetőségének vizsgálata. Előbbi abban az esetben lehetséges, amennyiben nem bizonyosodik be védett és/vagy jelölő madárfaj (pl. partifecske) fészkelése a területen.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek esetében is szükséges a fenntartó kezelések alkalmazása. A megadott kezelési módszerekkel megakadályozható a gyomosodás.

Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Emiatt javasoljuk, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen a megfelelő helyeken gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni.

Az illegális anyagnyerők felszámolása a jelölő értékek kiterjedésének növelése érdekében szükséges.

KE-11 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés A TISZA KÖZÉPVÍZI MEDRÉBEN

(1) Meghatározása: A Tisza középvízi medre, mely a Különleges Madárvédelmi Területen belül található. Az egység kiterjedése jelentős, **1.689,97 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Folyómenti bokorfüzesek (J3) (részben); Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1) (részben); Folyóvizek (U8).
- Natura 2000 élőhelyek: Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270) (részben); Folyómenti bokorfüzesek (J3) (kis részben); Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) (kis részben).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló terület természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	A Tisza középvízi medrére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Jelölő madárfajok zavarásának kiküszöbölése.

Kiegészítő javaslatok:

A sport (kajak-kenu), turisztikai (motorcsónakázás, jet-ski, strandfürdőzés) és szabadidős (horgászat) tevékenységhez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása és működtetése során kiemelten figyelemmel kell lenni a jelölő madárfajok (rétság, barna kánya, jégmadár, partifecske) fészkelésére, táplálkozására – azt mindenképp a természetvédelmi kezelővel egyetértésben (nemzeti park igazgatóság) szabályozni szükséges.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható, nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben indokoljuk.

KE-12 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés HOLTÁGAKNÁL és egyéb hullámtéri vizes élőhelyeknél

(1) Meghatározása: A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található szentély jellegű holtágak. A kezelési egységbe tartozó holtmedrek nevét és jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza.

Sorszám	Holtág neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1.	Csatlói Holt-Tisza	Kótelek, Tizasüly, Tiszatoff	szabályozás	jobb	hullámtér
2.	Gói-tói Holt-Tisza	Tiszaroff, Tiszabő	szabályozás	bal	hullámtér
3.	Szórói (Karacsai) Holt-Tisza	Besenyszög, Tiszapüspöki	szabályozás	bal	hullámtér
4.	Feketevárosi Holt-Tisza	Szolnok, Szajol, Besenyszög	szabályozás	jobb	hullámtér

A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található 5 ha-tól nagyobb vízfelületű tartós vízborítású, nem szentély minősítésű holtmedrek. A kezelési egységbe tartozó holtmedrek nevét és jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza.

Sorszám	Holtmeder/holtág neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1.	Kiskörei (Kanyari) Holt-Tisza	Kisköre	szabályozás	jobb	hullámtér
2.	Patkós	Pély	természetes	jobb	hullámtér
3.	Pityóka	Törökszentmiklós	természetes	bal	hullámtér
4.	Vezsenyi Kis-Tisza	Vezény	természetes	jobb	hullámtér
5.	Cibakházi Holt-Tisza hullámtéri ágai	Cibakháza, Nagyrév	mesterséges	bal	hullámtér
6.	Tizsakürt Kis-Tisza	Tizsakürt	természetes	bal	hullámtér

A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található 5 ha-tól kisebb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek, az időszakos, ill. alkalmi vízborítású erősen feltöltődött holtmedermaradványok, a csatornák, a kubikgödrök, ill. az egyéb kistó, valamint mocsár jellegű vizes élőhelyfoltok.

Az egység kiterjedése jelentős, **427,36 ha.**

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac); Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2); Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3); Nem zsombékoló magassásrétek (B5); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6); Mocsárrétek (D34); Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); Állóvizek (U9).
- Natura 2000 élőhelyek: Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150); Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270); Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó

szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430); *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440); Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) (részben).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység részben egybeesik a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzettel. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek természetvédelmi kezelési tervének (el nem fogadott) előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Holtágak és egyéb hullámtéri vizes élőhelyekterületére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Inváziós fajok visszaszorítása.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha.	
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	Inváziós fajok visszaszorítása.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.	
V11	A vízi növényzet nem irtható.	Vizes élőhelyek természetközeli állapotának megőrzése.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	
V63	Élőhely-rekonstrukció.	
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.	Inváziós fajok visszaszorítása.

Kiegészítő javaslatok:

A sport (kajak-kenu), turisztikai (motorcsónakázás, jet-ski, strandfürdőzés) és szabadidős (horgászat) tevékenységhez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása és működtetése során kiemelten figyelemmel kell lenni a jelölő madárfajok (, rétisas, barna kánya, jégmadár, partifecske) fészkelésére, táplálkozására – azt mindenképp a természetvédelmi kezelővel egyetértésben (nemzeti park igazgatóság) szabályozni szükséges.

Javasoljuk, hogy a rekreációs jellegű horgászati hasznosítás során, annak térbeli és időbeli kezelése kapcsán a természetvédelmi kezelő és a horgászati hasznosító készítsen egy olyan szintű kezelési szabályzatot, mely biztosítja a jelölő madárfajok zavartalan és biztonságos fészkelését, táplálkozását.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A holtágak parti zónájának rehabilitálása, főleg ott, ahol nemesnyárasokkal érintkeznek vagy más okból degradálódott a partjuk.

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben a vízvisszatartás, ill. az élőhelyrekonstrukció címszavak alatt mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben a partkezelés címszó alatt mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben indokoljuk.

KE-13 kezelési egység – Élőhelyfejlesztés MENTETT OLDALI vizes élőhelyeknél

(1) Meghatározása: A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található nem szentély jellegű holtmedrek. A kezelési egységbe tartozó holtmedrek nevét és jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza.

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1.	Cibakházi-Holt-Tisza	Cibakháza, Nagyrév	szabályozás	bal	mentett

A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található ex lege szikes tavak. A kezelési egységbe tartozó szikes tavak nevét az alábbi táblázat tartalmazza.

Sorszám	Holtmeder neve	Település
1.	Csukás-fertő	Tizsakürt
2.	Cserkei-fertő	Cserkeszölő
3.	Csépai-fertő	Csépa

A kezelési egységbe soroltuk praktikussági szempontból a Cibakházi-Holt-Tiszához tartozó nem kifejezetten vizes élőhelyeket is (kis kiterjedésű szántók, faállományok, utak, telephelyek) hiszen ezek kezelése csak a holtággal egy egységben valósítható meg.

Az egység kiterjedése közepes, **478,79 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac); Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Úszólápok, tűzeges nádasok és télisásosok (B1b); Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2); Nem zsombékoló magassásrétek (B5); Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Állóvizek (U9); a Cibakházi-Holt-Tisza esetében kis mértékben érintettek: Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); egyéves, Intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Út- és vasúthálózat (U11).
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikesek (1530*) (részben); Síksági pannon löszgyepek (6250*) (részben); Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egységbe tartoznak a Csukás-fertő (Tisza-kürt) a Csépai-fertő (Csépa) és a Cserkei-fertő (Cserkeszőlő) ex lege védelem alatt álló szikes-tavak részterületei is, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Antropogén élőhelyek területére vonatkozó előírások	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Inváziós fajok visszaszorítása.
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	Inváziós fajok visszaszorítása.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.	
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen nádatartás nem végezhető.	A fészkelő, jelölő gémfélék védelme miatt elengedhetetlen.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	Az ökológiailag szükséges vízmennyiség megtartása érdekében elengedhetetlen. Jelenleg csak a Cibakházi Holt-Tisza esetében van ilyenre engedély, rendkívül szabályozott körülmények mellett.
V11	A vízi növényzet nem irtható.	A vizes élőhelyeken fészkelő jelölő madárfajok (pl. cigányréce) védelme érdekében.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	
V16	A meder kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területéről el kell szállítani.	A szikes tavak esetében mederkotrás nem megengedett.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Inváziós fajok visszaszorítása.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Jelölő madárfajok zavarásának kiküszöbölése.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.	A fészkelő, jelölő gémfélék védelme miatt elengedhetetlen.
V44	A hagyásfoltok kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve történhet.	
V48	A nyílt vízfelszín kialakítása érdekében nádvágás vegetációs időben, elsősorban kézi módszerrel, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve végezhető (pl.: kézi adapteres kaszával).	Jelölő madárfajok (pl. nagy kócsag) táplálkozóterületének biztosítása.
V49	A nádas minimum 10-20%-át nem szabad learatni.	A fészkelő, jelölő gémfélék védelme miatt elengedhetetlen.
V54	A területen nádgazdálkodás végezhető.	
V57	A betakarítás során a nád rizómája nem sérülhet.	
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen nem megengedett.	Egyéb jelölő élőhelyek védelme.
V60	A nádatartás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötőanyag használata.	
V62	A nádatartás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintje nem változtatható meg.	

V63	Élőhely-rekonstrukció.	
-----	------------------------	--

Kiegészítő javaslatok:

A szabadidős (horgászat) tevékenységhez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása és működtetése során kiemelten figyelemmel kell lenni a jelölő madárfajok (bölömbika, nagy kócsag, vörös gém, törpegém cigányréce,) fészkelésére, táplálkozására – azt mindenképp a természetvédelmi kezelővel egyetértésben (nemzeti park igazgatóság) szabályozni, szükség esetén korlátozni szükséges.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a három szikes tó vízháztartásának rendezése, valamint teljes mértékű rehabilitációja támogatott.

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben a vízvisszatartás, ill. az élőhelyrekonstrukció címszavak alatt mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben a partkezelés címszó alatt mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben indokoljuk.

3.2.2.3. A vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

Tisza

A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok egyik része a Tisza középvízi medrére vonatkozik, amely a **KE-11** kezelési egységet alkotja.

Kezelési javaslatok:

Általános javaslatok: A kezelési egység legfontosabb jelölő madárfaja a folyó magaspartfalaiban fészkelő parti fecske. A faj fészkelőhelyének megőrzése, a partfalak rendszeres megújulása, a költések biztonsága elengedhetetlen a faj védelme érdekében. Ehhez célszerű megvizsgálni a legnagyobb költőfalak fölötti földterület állami tulajdonba, illetve természetvédelmi kezelésbe vételét. A költőhelyek környezetében a zavartalan fészkelés biztosítása, az emlős predátorok (vörös róka) állományának visszaszorítása nagy fontosságú.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének döntő részében ligeterdő jellegű fásszárú szegélyvegetáció található. Az élőhelytérkép elkészítésekor ezt a szegélyvegetációt egy egységnek véve értelmezték és térképezték a szakemberek. Ennek következtében a középvízi meder és a parti vegetáció élőhelyei kis mértékben részben átfednek. A parti vegetáció változó kiterjedésű és alakú élőhelyfoltjai jellemzően a **KE-2** (Élőhelyfejlesztés ültetvény erdők területén) és **KE-3** (Élőhelyfejlesztés természetsszerű erdők területén) kezelési egységbe kerültek, emiatt ott jellemezzük részletesen azokat az élőhelyfoltokat is.

Kanyarulatfejlődési folyamatok lehetőségének kontrollált formában történő biztosítása: A vízügyi kezelés egyik legfőbb célja a középvízi meder stabilizálása. A jelenlegi állapotra jellemző jórészt természetes aszimmetrikus mederkereszt-szelvény ellenére javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy vannak-e olyan hullámtér-öblözetek, melyekben lehetőség nyílik arra, hogy a természetes mederfejlődési folyamatoknak nagyobb lehetőséget

biztosítsunk. Ha ez az árvízi biztonság számottevő mértékű csökkenése nélkül megvalósítható, akkor javasoljuk, hogy összességében minél több helyen és hosszabb szakaszon biztosítsunk ellenőrzött körülmények között lehetőséget arra, hogy a természetes mederfejlődési, elsősorban laterális eróziós folyamatok, ill. ezek következtében kanyarulatfejlődési és lefűződési folyamatok lejátszódhassanak (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KJT fenntartási tervében is).

A javasolt fokgazdálkodás kialakításához a vízkivezetés innen valósul meg. Javasoljuk figyelembe venni a még meglévő egykori természetes fokokat, ill. ezek maradványait, valamint a meglévő egyéb terepalakulatokat (árkokat és természetes vagy mesterséges mélyedéseket) a tervezés során.

Változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása: A vízügyi kezelés egyik legfőbb célja a középvízi meder stabilizálása, a laterális eróziós tevékenység volumenének minimalizálása. A jelenlegi állapotra jellemző jórészt természetes aszimmetrikus mederkeresztszelvény ellenére javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy vannak-e olyan hullámtér-öblözetek, melyekben lehetőség nyílik arra, hogy a természetes mederfejlődési folyamatoknak nagyobb lehetőséget biztosítsunk. Ha ez az árvízi biztonság számottevő mértékű csökkenése nélkül megvalósítható, akkor javasoljuk, hogy összességében minél több helyen és hosszabb szakaszon biztosítsunk ellenőrzött körülmények között lehetőséget arra, hogy a természetes mederfejlődési, elsősorban laterális eróziós folyamatok, ill. ezek következtében kanyarulatfejlődési és lefűződési folyamatok lejátszódhassanak. Az ilyen jellegű kezelés tervezése csak a vízügyi kezelő Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatósággal közösen, a fenntarthatóság és az árvízi kockázatok részletes értékelése után valósítható meg (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KJT fenntartási tervében is).

Természetközeli esésviszonyok, ill. áramlási viszonyok fenntartása: A kezelési egységbe tartozó Tisza-szakaszon mindenképpen el kell kerülni a jelenlegi duzzasztási szintek emelését, a duzzasztott szakaszok hosszának növekedését, ill. új duzzasztott szakaszok kialakulását (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KJT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása

Kanyarulatfejlődési folyamatok lehetőségének kontrollált formában történő biztosítása: A XIX. sz. második fele óta zajló szabályozási munkálatok követően gyakorlatilag megszűnt, ill. minimálisra csökkent a kanyarulatok túlfejlődésének és természetes lefűződésének lehetősége a meglehetősen szűk hullámtéren. A meglévő természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított holtmedrekben zajló tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül jelentős részük teljesen elmocsarasodik, ill. feltöltődik. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása. Optimális esetben egy 20-25 km-es Tisza-szakasz mentén a nagy kiterjedésű nyílt vízfelülettel jellemezhető, mély kopolya típusú holtmedrektől, a gyakorlatilag 100% növényzeti borítású, időszakos mocsár vagy lápi jellegű előrehaladott szukcessziós állapotú holtmedreken át a teljesen beerdősült medermaradványokig szinte minden jelentősebb szukcessziós állapotú élőhely előfordul. A változatosabb élőhelykínálat változatosabb életközösség kialakulására ad lehetőséget.

A rendszeres szakadópart képződés/frissülés folyamatosan képes fészkelőhelyet biztosítani a jégmadárnak (*Alcedo atthis*) és a partifecske (Riparia riparia).

A fokgazdálkodás tevékenység-sorozat eredményeként javul a holtmedrek és a kubikok folyamatos vízellátása, és így a cigányréce (*Aythya nyroca*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*) fészkelési lehetőségének eredményessége. Emellett más védett és fokozottan védett, illetve jelölő madárfaj (rétság, barna kánya, fekete gólya) számára is kiváló táplálkozó helyet biztosít.

Hullámtéri állóvizek és a Cibakházi-Holt-Tisza

A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok másik része a hullámtéri állóvizekre vonatkozik, amely a **KE-12** kezelési egység alkotja.

A **KE-12** kezelési egységbe tartozó szentély jellegű holtmedrek és 5 hektárnál nagyobb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek listája a KE-12 fjezetben található.

Kezelési javaslatok a szentély jellegű holtmedrek esetében:

Partkezelés: A kezelési egységbe tartozó holtmedrek között találhatók olyanok, melyek esetében a szárazföldi pufferzóna jelentős hosszúságú partszakaszokon hiányzik, vagy nem megfelelő szélességű. Javasoljuk, hogy amennyiben hiányzik, a szentély jellegű holtmedrek esetében legalább a partvonal 75%-a mentén kerüljön kialakításra egy legalább 20 méter széles természetközeli puhafás vagy keményfás ligeterdő jellegű szárazföldi pufferzóna (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KjtT fenntartási tervében is).

A meglévő szárazföldi fásszárú szegélyvegetációban az őshonos fajok mellett helyenként inváziós fásszárú fajok találhatók. A holtmedrek szegélyéből javasoljuk az adventív cserje- és fafajok (gyalogakác – *Amorpha fruticosa*, zöld juhar – *Acer negundo*, amerikai kőris – *Fraxinus pennsylvanica*) eltávolítását.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A kezelési egységbe tartozó szentély jellegű holtmedrek jelentős része horgászati hasznosítás alatt áll. Javasoljuk, hogy a rekreációs jellegű horgászati hasznosítás során, annak térbeli és időbeli kezelése kapcsán a természetvédelmi kezelő és a horgászati hasznosító készítsen egy olyan szintű kezelési szabályzatot, mely biztosítja a jelölő madárfajok zavartalan és biztonságos fészkelését, táplálkozását.

Vízviszatarlás: Javasoljuk, hogy a holtmedrek esetében egyedileg kerüljenek felülvizsgálatra a mederhez kapcsolódó mesterséges csatornamedrek, esetleg természetes fok jellegű mélyvonulatok. Amennyiben a holtmederből potenciálisan, vízállástól függően vizet levezető medrek vagy mélyvonulatok küszöbszintjének emelésével növelhető a mederben visszatartott víz térfogata, akkor javasoljuk vízviszatarló műtárgyak vagy mederelzárások tervezését és megvalósítását (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KjtT fenntartási tervében is).

Élőhely-rekonstrukció: Javasoljuk, hogy a kezelési egységbe tartozó szentély jellegű holtmedrek esetében a jelenlegi állapot, ill. a holtmedrek élővilágára vonatkozó korábbi biotikai adatok összehasonlító elemzésére alapozva vizsgálják meg annak szükségességét és lehetőségét, hogy részleges vagy több ütemben végrehajtott kotrási jellegű beavatkozásokkal egy korábbi szukcessziós állapot rekonstrukciója történjen meg. Ezen vizsgálati eredmények alapján javasoljuk egy hosszabb távú élőhely-rekonstrukciós program kidolgozását, mely tartalmazza az egyes holtmedrek esetében szükségesnek tartott beavatkozásokat, azok mértékét és távlati időbeni ütemezését. Az élőhelyrekonstrukciós célú kotrási beavatkozás kivitelezés szervezésénél ajánlásként fogalmazzuk meg, hogy hidromechanizációs kotrás esetében a környező tagolt terepszintű erdőkben is elhelyezhető legyen a kotrási anyag. Elsősorban abban az esetben, ha ez a tevékenység az ottani erdőállomány véghasználatával párhuzamosan végezhető. Ekkor a friss iszaprétegen puhafás erdőállományok is megtelepedhetnek természetes vetényüléssel, ha kedvező időszakban kapnak árvízi előntést. Másik mérlegelendő szempont a birtokhatár elhelyezkedés miatt, hogy ha a kotrás hidraulikus kotróval történik és más költséghatékony lehetőség híján az eredeti mederszelvényen belül kerül elhelyezésre a kitermelt anyag, akkor a kotrási anyagon alakítható ki (illetve hagyható meg a spontán módon kialakult) puhafás ligeterdő alkotta erdősáv, így biztosítható a természetközeli szegélyvegetáció és pufferzóna a holtmeder körül. (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KjtT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása:

Partkezelés: A térségben a vizes élőhelyek parti szegélyvegetációját alkotó élőhelytípusok mindegyike esetében nagy problémát okoz a fásszárú idegenhonos fa és cserjefajok megjelenése és térhódítása. Ezek megjelenése és dominanciájának növekedése a vizes élőhelyek leromlását és átalakulását okozzák.

Egy 20 méter széles ligeterdő jellegű élőhelysáv kialakítása már nagyon jelentős mértékben csökkentheti a holtmedreket övező intenzív hasznosítású szántóföldek, ill. a települések felől érkező diffúz tápanyagterhelés mértékét. Ezzel csökken a kockázata a holtmeder eutrofizációjának, ill. a vízi életközösséget – mint a jelölő madárfajoknak fészkelő és táplálkozóhelyének - degradációnak.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A megfelelően kialakított és betartott kezelési szabályzat biztosítja a területen fészkelő jelölő fajok, a cigányréce (*Aythya nyroca*) és a törpegém (*Ixobrychus minutus*) zavartalan költését, élettevékenységét, valamint egyéb jelölő madárfajok táplálkozási lehetőségét.

Vízvisszatartás: Jelenlegi állapotban a legtöbb szentély jellegű holtmeder nyári vízszintje – különösen aszályos időszakokban – messze alacsonyabb az ideálisnál, gyakran a medrek jelentős része szárazra kerül. Ezt a problémát bizonyos holtmedrek esetében okozhatja a holtmedreket a Tiszával összekötő csatornák túlzottan alacsony fenékszintje. Ez okozhat felesleges vízelvezetést a holtmedrekből a Tisza irányába. Ennek megakadályozására szükséges lehet a csatornák fenékszintjét megemelni (pl.: vízvisszatartó műtárgy beépítésével), aminek következtében kellően magasán lehet tartani a holtmedrek vízszintjét, javítani lehet a vízháztartási viszonyokat egy lényegesen kedvezőbb ökológiai állapot kialakításához és fenntartásához. A vízhiány oka lehet a nem megfelelő mértékű vízutánpótlás is.

Az eredményes vízvisszatartással (vízpótlással), sikeresebbé tehetjük az érintett területeken fészkelő jelölő madárfajok, a cigányréce (*Aythya nyroca*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*) és a bölömbika (*Botaurus stellaris*) költését, valamint egyéb jelölő madárfajok táplálkozási lehetőségeit.

Élőhely-rekonstrukció: A természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított szentély jellegű holtmedrekben zajló intenzív tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül teljesen elmocsarasodnak, illetve erősen feltöltődnek. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása, csökken az ártéri életközösség állóvízi viszonyokat preferáló fajegyütteseinek élőhelykínálata. Ez a folyamat hosszabb távon mindenképpen a tervezési terület magterületként és ökológiai folyosóként betöltött szerepének, jelentőségének csökkenéséhez vezet. A feliszapolódott és a folyótól egyre jobban elszigetelődő holtmedrek, mint vizes élőhelyek fennmaradása, természeti értékeik megőrzése csak aktív vízügyi beavatkozások fogantatásával lehetséges. A fentiekben bemutatott jelenség, folyamat hosszú távon a jelölő madárfajok fészkelési és táplálkozási lehetőségeit csökkenti, költési eredményességüket hátrányosan befolyásolja, táplálkozóhelyük átalakulásával, táplálékmenyiségük csökkenésével jár.

Kezelési javaslatok az 5 hektárnál nagyobb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek, az 5 hektártól kisebb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek, az időszakos, ill. alkalmi vízborítású erősen feltöltődött holtmedermaradványok, a csatornák, a kubikgödörök, ill. az egyéb kistó, valamint mocsár jellegű vizes élőhelyfoltok esetében:

Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri vizes élőhelyeken: A kezelési egységbe sorolt tartós vízborítású, jelentős felületű holtmeder-maradványokban és egyéb hullámtéri vizes élőhelyeken esetében javasoljuk annak megvizsgálását, hogy lehetséges-e

összekötni az élő Tisza medrével, továbbá lehetséges-e az összekötő medrekbe elzárás beépítése. Továbbá lehetőség szerint megteremteni a közlekedés lehetőségét a hullámtéri vizes élőhelyek között, és a kisebb árhullámok vizét elvezetni olyan laposokba és mélyedésekbe, ahová „önerőből” nem jutnának el. Magától értetődően ezen vízrendszer elemei folyamatos karbantartást igényelnek, erről szólt hajdan a fokgazdálkodás intézménye is.

Partkezelés: A kezelési egységbe tartozó holtmedrek között találhatók olyanok, melyek esetében a szárazföldi pufferzóna jelentős hosszúságú partszakaszokon hiányzik, vagy nem megfelelő szélességű. Javasoljuk, hogy amennyiben hiányzik, legalább a partvonal 50%-a mentén kerüljön kialakításra egy minimum 10 méter széles természetközeli puhafás vagy keményfás ligeterdő jellegű szárazföldi pufferzóna (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KjtT fenntartási tervében is).

A meglévő szárazföldi fásszárú szegélyvegetációban az őshonos fajok mellett helyenként inváziós fásszárú fajok találhatók. A holtmedrek szegélyéről javasoljuk az adventív cserje- és fafajok (gyalogakác – *Amorpha fruticosa*, zöld juhar – *Acer negundo*, amerikai kőris – *Fraxinus pennsylvanica*) eltávolítását.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: Javasoljuk, hogy a rekreációs jellegű horgászati hasznosítás során, annak térbeli és időbeli kezelése kapcsán a természetvédelmi kezelő és a horgászati hasznosító készítsen egy olyan szintű kezelési szabályzatot, mely biztosítja a jelölő madárfajok zavartalan és biztonságos fészkelését, táplálkozását.

Vízvisszatartás: Javasoljuk, hogy a holtmedrek, kubikok esetében egyedileg kerüljenek felülvizsgálatra a mederhez kapcsolódó mesterséges csatornamedrek, esetleg természetes fok jellegű mélyvonulatok. Amennyiben a holtmederből potenciálisan, vízállástól függően vizet levezető medrek vagy mélyvonulatok küszöbszintjének emelésével növelhető a mederben visszatartott víz térfogata, akkor javasoljuk vízvisszatartó műtárgyak vagy mederelzárások tervezését és megvalósítását.

Élőhely-rekonstrukció: Javasoljuk, hogy a kezelési egységbe tartozó holtmedrek, kubikok esetében a jelenlegi állapotra, ill. esetleg a holtmedrek élővilágára vonatkozó korábbi biotikai adatok összehasonlító elemzésére alapozva vizsgálják meg annak szükségességét és lehetőségét, hogy részleges vagy több ütemben végrehajtott kotrási jellegű beavatkozásokkal egy korábbi szukcessziós állapot rekonstrukciója történjen meg. Amennyiben természetvédelmi szempontból indokolt a beavatkozás, javasoljuk az egyeztetést a holtmeder kezelőjével/kezelőivel, ill. a kezelésben és hasznosításban érintett egyéb szervezetekkel. Az egyeztetések alapján javasoljuk az érintett medrekre élőhely-rekonstrukciós tervek kidolgozását és megvalósítását. Emellett javasoljuk egy koncepcionális terv kidolgozását, melynek célja annak az optimálisnak nevezhető állapotnak az elérése, hogy minden 20-25 km-es Tisza-szakasz mentén a nagy kiterjedésű nyílt vízfelülettel jellemezhető, mély kopolya típusú holtmedrektől, a gyakorlatilag 100% növényzeti borítású, időszakos mocsár vagy lápi jellegű előrehaladott szukcessziós állapotú holtmedreken át a teljesen beerdősült medermaradványokig szinte minden jelentősebb szukcessziós állapotú élőhely előforduljon. Az élőhelyrekonstrukciós célú kotrási beavatkozás kivitelezés szervezésénél ajánlasként fogalmazzuk meg, hogy hidromechanizációs kotrás esetében a környező tagolt terepszintű erdőkben is elhelyezhető legyen a kotrási anyag. Elsősorban abban az esetben, ha ez a tevékenység az ottani erdőállomány véghasználatával párhuzamosan végezhető. Ekkor a friss iszaprétegen puhafás erdőállományok is megtelepedhetnek természetes vetényüléssel, ha kedvező időszakban kapnak árvízi előntést. Másik mérlegelendő szempont a birtokhatár elhelyezkedés miatt, hogy ha a kotrás hidraulikus kotróval történik és más költséghatékony lehetőség híján az eredeti mederszelvényen belül kerül elhelyezésre a kitermelt anyag, akkor a kotrási anyagon alakítható ki (illetve hagyható meg a spontán módon kialakult) puhafás ligeterdő alkotta erdősáv, így biztosítható a természetközeli szegélyvegetáció és pufferzóna a

holtmeder körül. (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KJT fenntartási tervében is). (mindezek megjelennek a Közép-Tisza KJT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása:

Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása: A javasolt fejlesztés eredményeként a kezelési egységbe tartozó egyes területeken fokgazdálkodás lenne megvalósítható, melyek a fitofil halfajok halbólcsőei lehetnének a Tisza felső szakasza mentén. Ez javítaná a Tisza felső szakaszának természetes halutánpótlását, a halak szaporodásának feltételrendszerét, valamint a jelölő (rétisas, törpegém, bölömbika, fekete gólya, jégmadár) és más védett, fokozottan védett madárfaj táplálkozási lehetőségét.

Partkezelés: A térségben a vizes élőhelyek parti szegélyvegetációját alkotó élőhelytípusok mindegyike esetében nagy problémát okoz a fásszárú idegenhonos fa és cserjefajok megjelenése és térhódítása. Ezek megjelenése és dominanciájának növekedése a vizes élőhelyek leromlását és átalakulását okozza.

Egy 20 méter széles ligeterdő jellegű élőhelysáv kialakítása már nagyon jelentős mértékben csökkentheti a holtmedreket övező intenzív hasznosítású szántóföldek, ill. a települések felől érkező diffúz tápanyagterhelés mértékét. Ezzel csökken a kockázata a holtmeder eutrofizációjának, ill. a vízi életközösséget – mint a jelölő madárfajoknak fészkelő és táplálkozóhelyének - degradációnak.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A megfelelően kialakított és betartott kezelési szabályzat biztosítja a területen fészkelő jelölő fajok, a cigányréce (*Aythya nyroca*) és a törpegém (*Ixobrychus minutus*) zavartalan költését, élettevékenységét, valamint egyéb jelölő madárfajok táplálkozási lehetőségét.

Vízviisszatartás: Jelenlegi állapotban szinte valamennyi Közép-Tisza-menti holtmeder nyári vízszintje – különösen aszályos időszakokban – alacsonyabb az optimálisnál, gyakran a medrek jelentős része szárazra kerül. Ezt a problémát bizonyos holtmedrek esetében okozhatja a holtmedreket a Tiszával összekötő csatornák túlzottan alacsony fenékszintje. Így ezek a csatornák a vizet a holtmedrekből a Tisza irányába vezetik le. Ennek megakadályozására szükséges a csatornák fenékszintjét megemelni (pl.: vízviisszatartó műtárgy beépítésével), aminek következtében kellően magasán lehet tartani a holtmedrek vízszintjét, javítani lehet a vízháztartási viszonyokat egy lényegesen kedvezőbb ökológiai állapot kialakításához és fenntartásához.

Az eredményes vízviisszatartással (vízpótlással), sikeresebbé tehetjük az érintett területeken fészkelő jelölő madárfajok, a nagy kócsag (*Egretta alba*), a vörös gém (*Ardea purpurea*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a cigányréce (*Aythya nyroca*) a költését, valamint egyéb jelölő madárfajok táplálkozási lehetőségeit.

Élőhely-rekonstrukció: A természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított holtmedrekben zajló intenzív tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül jelentős részük teljesen elmocsarasodik, ill. erősen feltöltődik. Eltűnnek a jelentős kiterjedésű nyílt vízfelülettel, ill. hínárállományokkal jellemezhető mély kopolya típusú holtmedrek. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása, csökken az ártéri életközösség állóvízi viszonyokat preferáló fajgyűjtéseinek élőhelykínálata.

A pélyi Patkós-holtágon KEOP forrásból 2014-ben megvalósult egy élőhely-rehabilitációs jellegű mederkotrás, melynek célja a meder vízháztartásának stabilabbá tétele, a víztérfogat, ezzel összefüggésben pedig a vízborítás tartósságának növelése volt. Az élőhely-rehabilitációs beavatkozás hatása már 2015-ben is érzékelhető volt, hiszen a meder az aszályos nyári időszakban sem száradt ki, szemben a korábbi évek tapasztalatával. A beavatkozás előtt aszályos időszakban a meder hosszabb időszakokra kiszáradt. Ekkor a meder legmélyebb részét is Nanocyperion jellegű iszapszövet borította, mint például 2011 nyarán. A

fentiekben bemutatott jelenség, folyamat hosszú távon a jelölő madárfajok fészkelési lehetőségeit csökkenti, költési eredményességüket hátrányosan befolyásolja, táplálkozóhelyük átalakulásával, táplálékmenyiségük csökkenésével jár.

Szikes tavak

A **KE-13** kezelési egységbe tartoznak a Közép-Tisza KMT-en található 3 db szikes-tó (Csukás-fertő, Cserkei-Fertő és Csépai-fertő), listájuk a KE-13 fejezetben található.

Kezelési javaslatok a szikes tavak esetében:

VízviSSZatartás: A Cserkei-fertő esetében javasoljuk, hogy a szikes tavak területén és a tágabb vízgyűjtő területeken található csatornák, árkok megszüntetésre kerüljenek, illetve a vízgyűjtő területről a természetes úton keletkező csapadékvíz bekormányzása történjen meg.

Élőhely-rekonstrukció: Javasoljuk, hogy a kezelési egységbe tartozó szikes tavak komplex rekonstrukciójára kerüljön sor, mely magába foglalja a vízgyűjtő területen keletkező csapadék megtartását, a vízelvezetések megszüntetését, a magas legelőállat létszám biztosítását, a mederben és a vízgyűjtőn található fás vegetáció megszüntetését, valamint az érintkező számtóterületek visszagyepesítését.

Kezelési javaslatok indoklása:

VízviSSZatartás: A Cserkei-fertő életében meghatározó jelentőségű a vízgyűjtőn keletkező természetes csapadékvíz megtartása és bevezetése, aminek hiánya degradatív szukcessziós folyamatokat indít be, ami végső soron csökkenti a jelölő madárfajok fészkelési és táplálkozási lehetőségeit.

Élőhely-rekonstrukció: A szikes tavi ökoszisztémák kezelése a bonyolult fenntartó folyamatok összességének rehabilitációján alapul, így ezen tavak megfelelő ökológiai állapotba hozása csak komplex élőhely-rekonstrukció végrehajtásával lehetséges, amivel a térségben eltérő szukcessziós fázisban lévő vizesélőhely-láncolat létrehozása a cél, amely hosszútávon biztosítja a jelölő madárfajok fészkelési és táplálkozási lehetőségeit.

3.2.3. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.2.2. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

KE-1 (Élőhelyfejlesztés SZÁNTÓ területeken) egység esetében javasoljuk szántó művelési ágú területeken hajdani rét-legelő rekonstrukcióját. Az elszántott területrészekben az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek. Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése szántóterületen támogatható.

KE-2 (Élőhelyfejlesztés ÜLTETVÉNY ERDŐK területén), KE-3 (Élőhelyfejlesztés TERMÉSZETSZERŰ ERDŐK területén) és KE-5 (Élőhelyfejlesztés ŐSHONOS FAJOK ALKOTTA CSERJÉS területén) egységek esetében javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását, az áradások során a mélyebb fekvésű területeken a víz megtartását, továbbá a tájidegen fafajok kiszekeltálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncösödés elősegítését tisztások nyitásával.

KE-4 (Élőhelyfejlesztés INVÁZIÓS FAJOK ALKOTTA CSERJÉS területén) egység esetében javasoljuk a területen található homogén, lágyszárú inváziós állományok irtását, majd fokozatosan őshonos fajok alkotta cserjés, esetleg fás legelővé történő alakítását, őshonos fafajokkal.

KE-6 (Élőhelyfejlesztés GYÜMÖLCSÖS területén) egység területén javaslat az esetleg meglévő extenzív gyümölcsösök fokozatos átalakítása, megújítása a tájhonos fajták arányának emelésével. Az intenzív gyümölcsös felhagyása esetén javasolt a tájhonos, rezisztens gyümölcsfajtákkal való gyümölcsös létrehozása, illetve az őshonos fajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, megelőzendő a terület az inváziós fajokkal történő leromlását.

KE-7 (Élőhelyfejlesztés NEDVES HULLÁMTÉRI GYEPEK területén) egység területén javasolt a becserjésedett egykori nedves hullámtéri gyepek visszaalakítása gyeppe és/vagy vizes élőhellyé. A kezelési egység területén az erdőtelepítés általánosságban nem javasolható. Jelölő élőhelyeken kivételes esetben, amikor a terület reálisan nem mentesíthető az inváziós fajoktól (különösen a gyalogakác esetében) lehetséges, NEM jelölő élőhelyen az őshonos fajokkal történő erdősítés más esetekben is elfogadható.

KE-8 (Élőhelyfejlesztés SZÁRAZ HULLÁMTÉRI GYEPEK területén) egység esetében a becserjésedett egykori gyepek visszaalakítása gyeppe és/vagy vizes élőhellyé támogatott.

KE-9 (Élőhelyfejlesztés MENTETT OLDALI GYEPEK területén) területén a becserjésedett egykori gyepek visszaalakítása gyeppe és/vagy vizes élőhellyé javasolt. Javasolt a Cserkei-fertő vízháztartásának rendezése, valamint teljes mértékű rehabilitációja t.

KE-10 (Élőhelyfejlesztés ANTROPOGÉN élőhelyek területén) egység esetén javasolt az illegális anyagnyerők felszámolása (betemetés), esetlegesen az állatbarát kisvizes élőhellyé történő átalakítása. ill. a hullámtéri vizes élőhelyek hálózatába történő bekötése.

KE-11 (Élőhelyfejlesztés A TISZA KÖZÉPVÍZI MEDRÉBEN és KE-12 (Élőhelyfejlesztés HOLTMEDREKNÉL és egyéb hullámtéri vizes élőhelyeknél) egységek esetében az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben a vízviisszatartás, ill. az élőhelyrekonstrukció címszavak alatt mutatjuk be.

KE-13 (Élőhelyfejlesztés MENTETT OLDALI vizes élőhelyeknél) egység esetében javasolt a három szikes tó vízháztartásának rendezése, valamint teljes mértékű rehabilitációja támogatott. A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben a vízviisszatartás, ill. az élőhelyrekonstrukció címszavak alatt mutatjuk be.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések

A Közép-Tisza KMT jelölő fajainak többsége esetében a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

Azonban a kiemelten fontos a **parlagi sas** (*Aquila heliaca*), a **fekete gólya** (*Ciconia nigra*), a **rétisas** (*Haliaetus albicilla*) és a **barna kánya** (*Milvus migrans*) esetében az, hogy a rendszeresen használt fészkek (és a váltófészkek) megfelelő védelmet kapjanak a jelenlegi és a következő erdőtervezés során.

Prioritást élvez a ragadozómadarak közvetlen pusztulását okozó szándékolt vagy véletlen mérgezések, fészkepustítások megelőzése, feltárása, megszüntetése.

Szigetetlen közép feszültségű tartóoszlopok szigetelése, madárbaráttá alakítása a hullámtéren kívüli területeken a vártamadarak, ragadozók, fehér gólya (*Ciconia ciconia*) áramütésének elkerülése érdekében mielőbb szükséges. Ugyancsak szükséges a fehér gólya közép feszültségű oszlopokon található fészkeinek megemelése.

3.2.5. Kutatás, monitorozás

A közösségi jelentőségű madárfajok állománynagyságának monitorozására javasoljuk

Jégmadár (*Alcedo atthis*)

B kritérium

KE-11

A Közép-Tisza KMT Tisza szakaszán költési időben végig-hajózva, a territóriumokat regisztrálva kell az állományt felmérni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)

C kritérium

KE-1, KE-12, KE-13

A Közép-Tisza KMT területén a Tiszán januári hóközei vízimadár-számolással kell az állományt felmérni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

D/B kritérium

KE-3

A Közép-Tisza KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekenellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Vörös gém (*Ardea purpurea*)

B kritérium

KE-13

A Közép-Tisza KMT holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben drónos felvételezéssel végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Cigányréce (*Aythya nyroca*)

C kritérium

KE-12, KE-13

A Közép-Tisza KMT holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Bölgébika (*Botaurus stellaris*)

C kritérium

KE-12, KE-13

A Közép-Tisza KMT holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.

A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

C kritérium

KE-10

A Közép-Tisza KMT fészkelőhelyeit, a környező településeket költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni. Az átvonulók állományának becslését alkalmi adatgyűjtéssel kell elvégezni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)

B kritérium

KE-2, KE-3

A Közép-Tisza KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekenellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni. Kapacitás hiányában a biotikai adatok elemzése során leszűkített territóriumokat kell fészektérképezni. Az átvonulók állományának becslését alkalmi adatgyűjtéssel kell elvégezni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Haris (*Crex crex*)

C kritérium

KE-7,

A Közép-Tisza KMT gyepes területeit költési időben, éjszaka szükséges végig-ellenőrizve, a (költő)párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.

A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

- Balkáni fakopáncs** (*Dendrocopos syriacus*) **C kritérium** **KE-6**
A Közép-Tisza KMT gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.
- Fekete harkály** (*Dryocopus martius*) **C kritérium** **KE-2, KE-3**
A Közép-Tisza KMT gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.
- Nagy kócsag** (*Egretta alba*) **B kritérium** **KE-13**
A Közép-Tisza KMT holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben drónos felvételezéssel végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.
- Örvös légykapó** (*Ficedula albicollis*) **C kritérium** **KE-2, KE-3**
A Közép-Tisza KMT idős hazai nyarasait költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.
- Rétisas** (*Heliaetus albicilla*) **B kritérium** **KE-2, KE-3**
A Közép-Tisza KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.
- Törpegém** (*Ixobrychus minutus*) **C kritérium** **KE-13**
A Közép-Tisza KMT holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő)párokat hang alapján is azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.
- Tövisszúró gébics** (*Lanius collurio*) **C kritérium** **KE-4, KE-5**
A Közép-Tisza KMT cserjés területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.
- Barna kánya** (*Milvus migrans*) **B kritérium** **KE-2, KE-3**
A Közép-Tisza KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni. Kapacitás hiányában a biotikai adatok elemzése során leszűkített territóriumokat kell fészektérképezni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.
- Bakcsó** (*Nycticorax nycticorax*) **D kritérium** **KE-13**
A Közép-Tisza KMT holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben drónos felvételezéssel végig-ellenőrizve, a (költő)párokat regisztrálva kell az állományt felmérni. Az átvonulók állományának becslését alkalmi adatgyűjtéssel kell elvégezni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Halászsas (*Pandion haliaetus*) C kritérium KE-11
Az átvonulók állományának becslését alkalmi adatgyűjtéssel kell elvégezni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

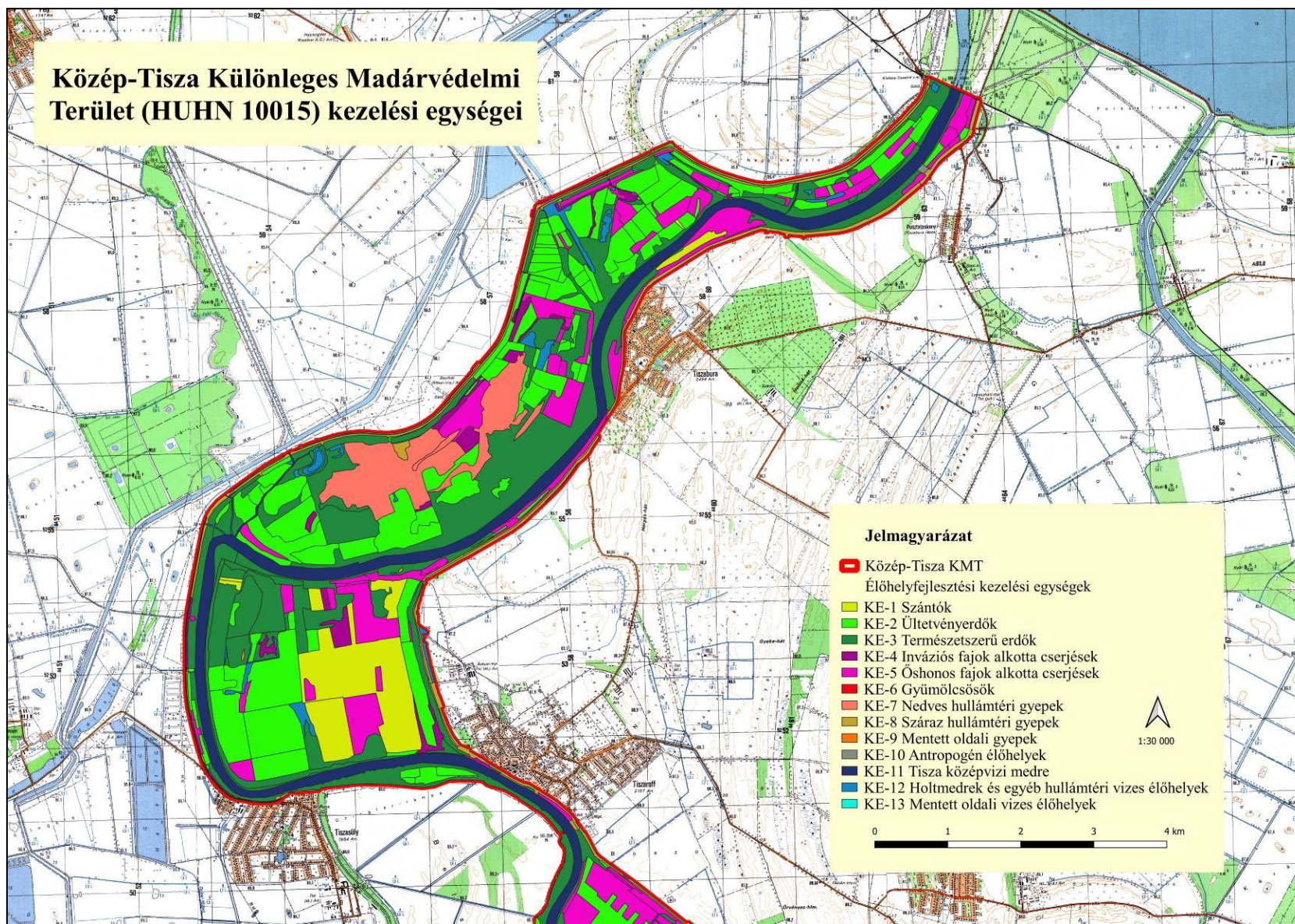
Pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*) C kritérium KE-1, KE-13
Az átvonulók állományának becslését alkalmi adatgyűjtéssel kell elvégezni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Parti fecske (*Riparia riparia*) C kritérium KE-11
A Közép-Tisza KMT Tisza szakaszán költési időben végig-hajózva, a szakadó partok falában használt fészkelő üregeket számolva, regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

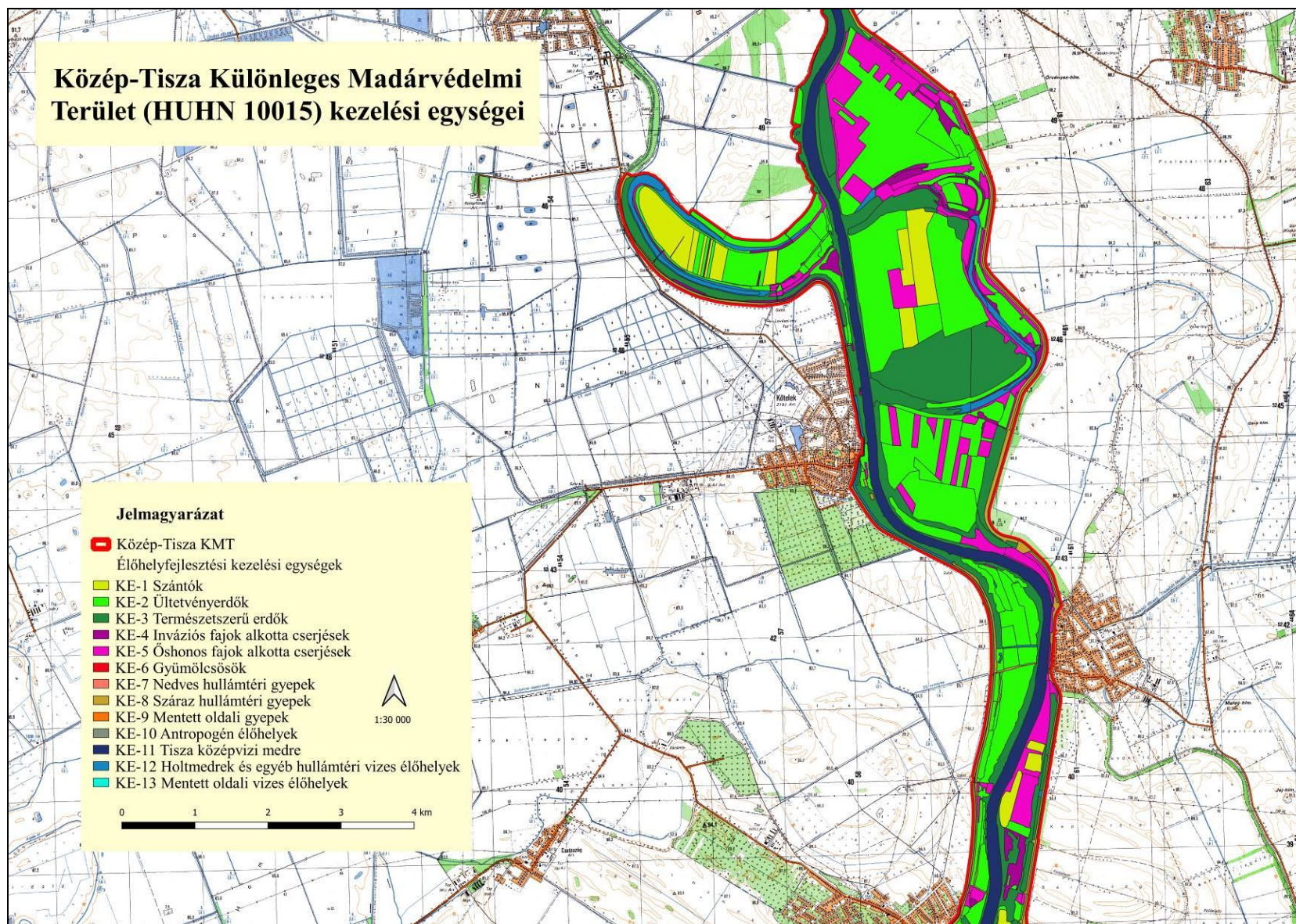
Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) D kritérium KE-4, KE-5
A Közép-Tisza KMT cserjés területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

3.2.6. Mellékletek

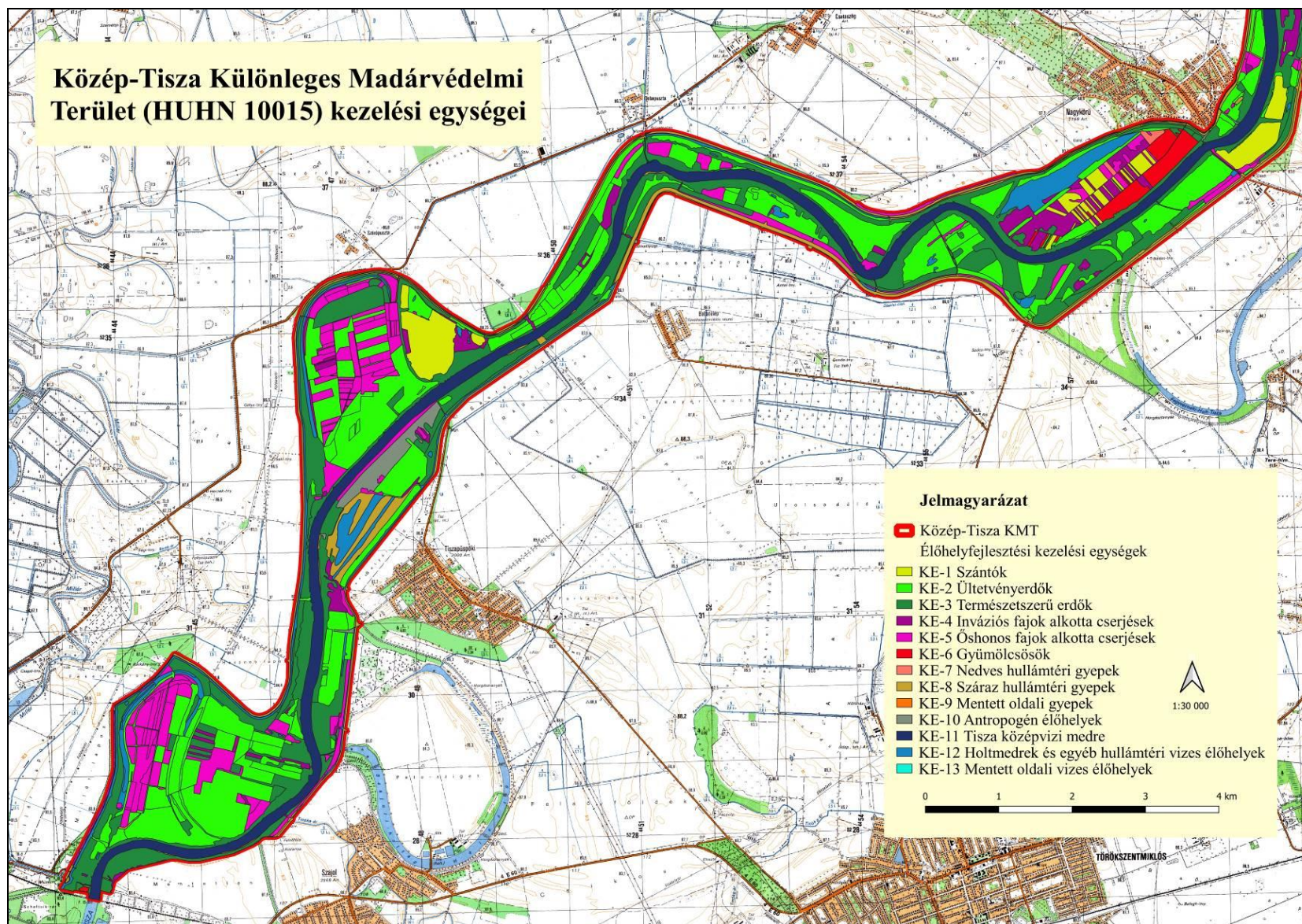
A területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es és 2019-es állapot alapján).

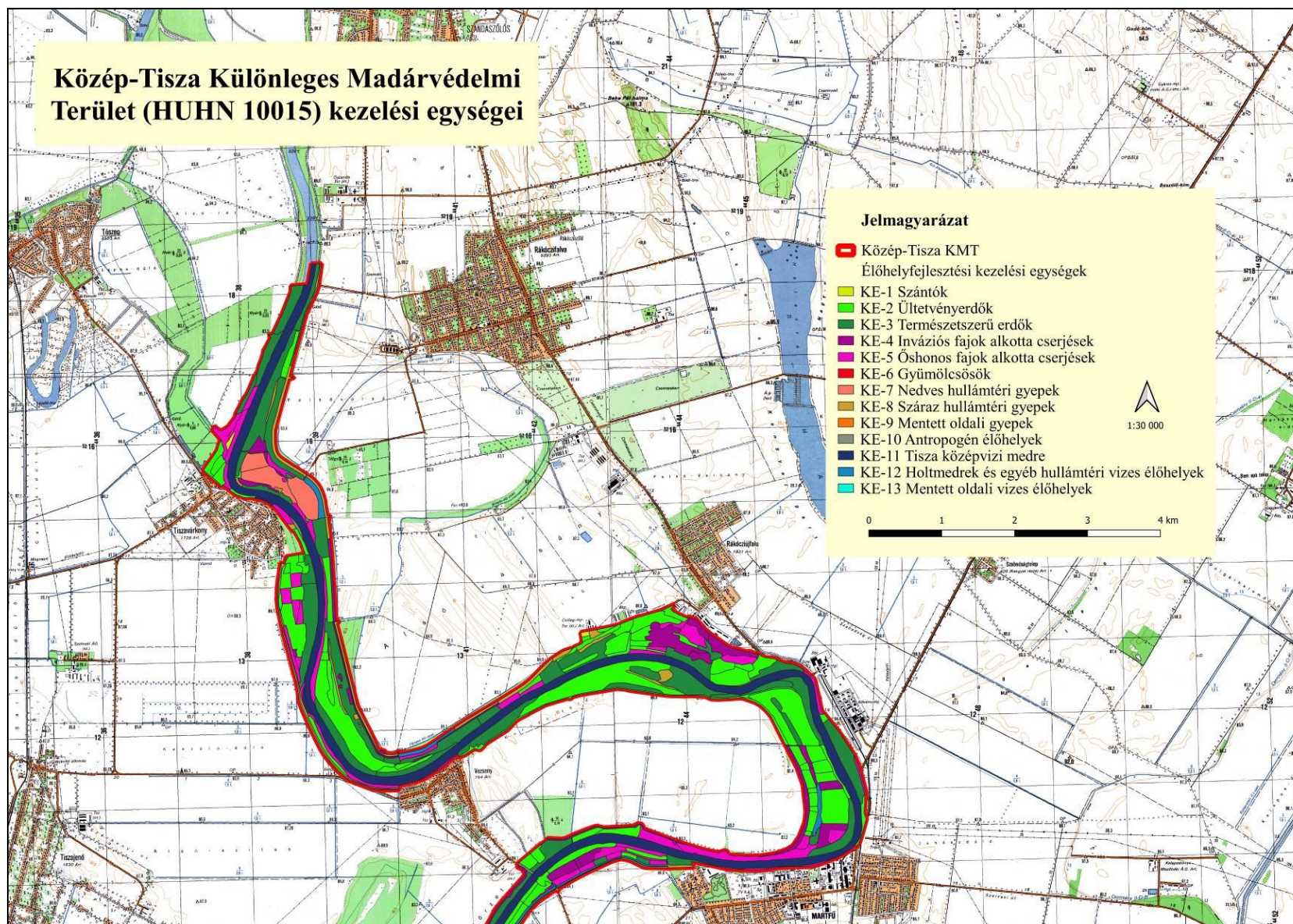
1. térkép A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület kezelési egységei (KE) a folyásiránnyal megegyezően haladva – I. rész

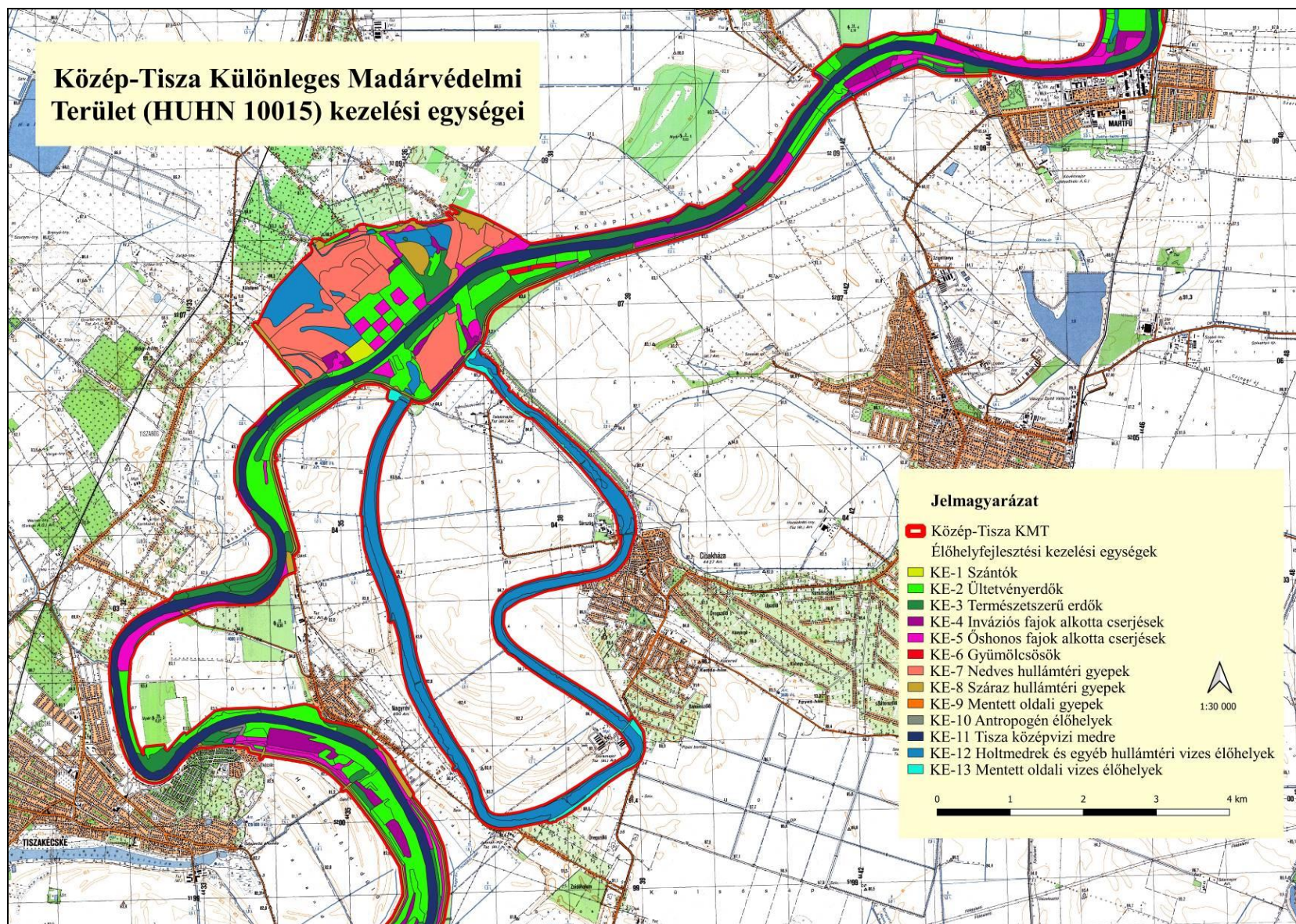
2. térkép A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület kezelési egységei (KE) a folyásiránnyal megegyezően haladva – II. rész

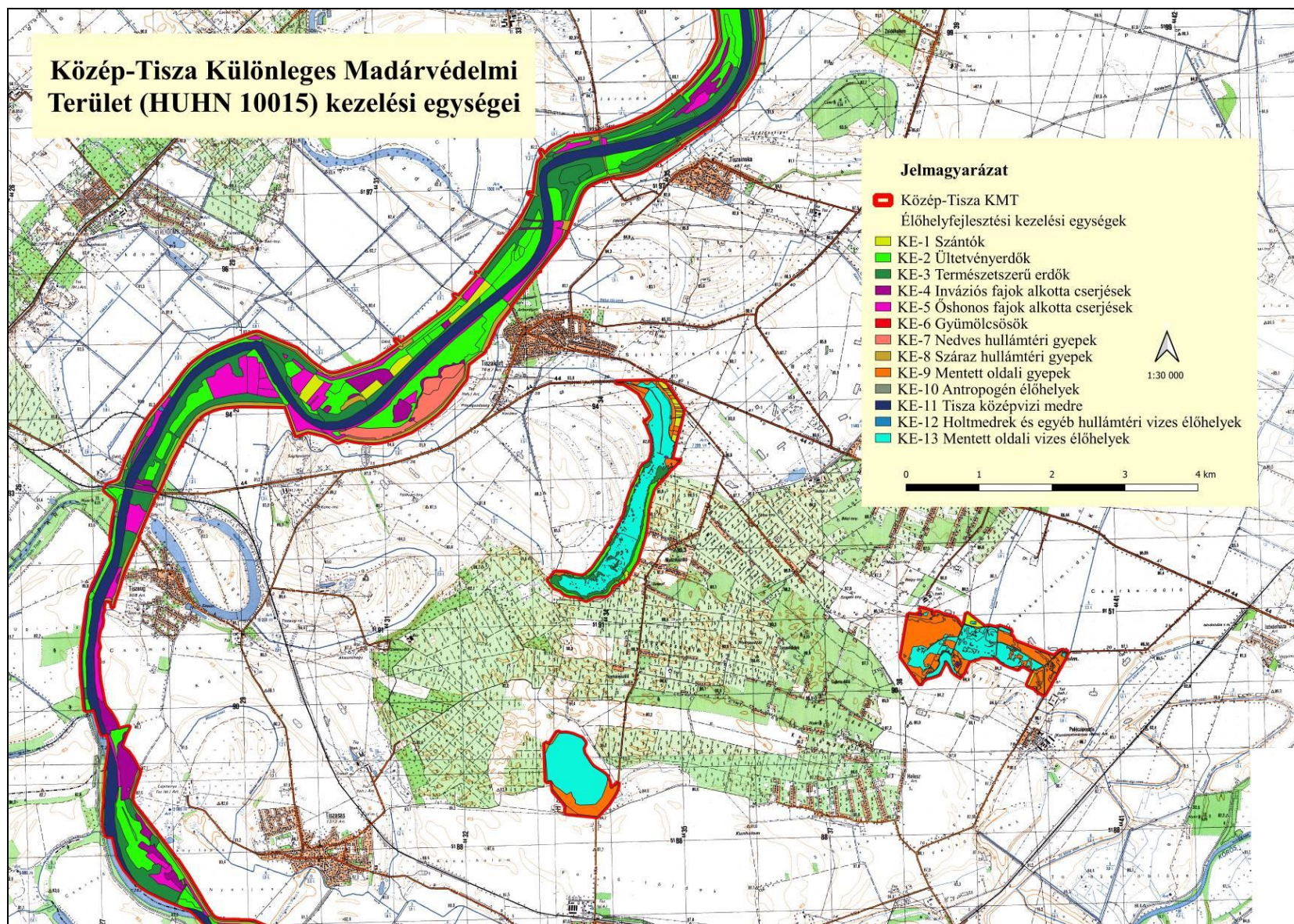
3. térkép A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület kezelési egységei (KE) a folyásiránnyal megegyezően haladva – III. rész

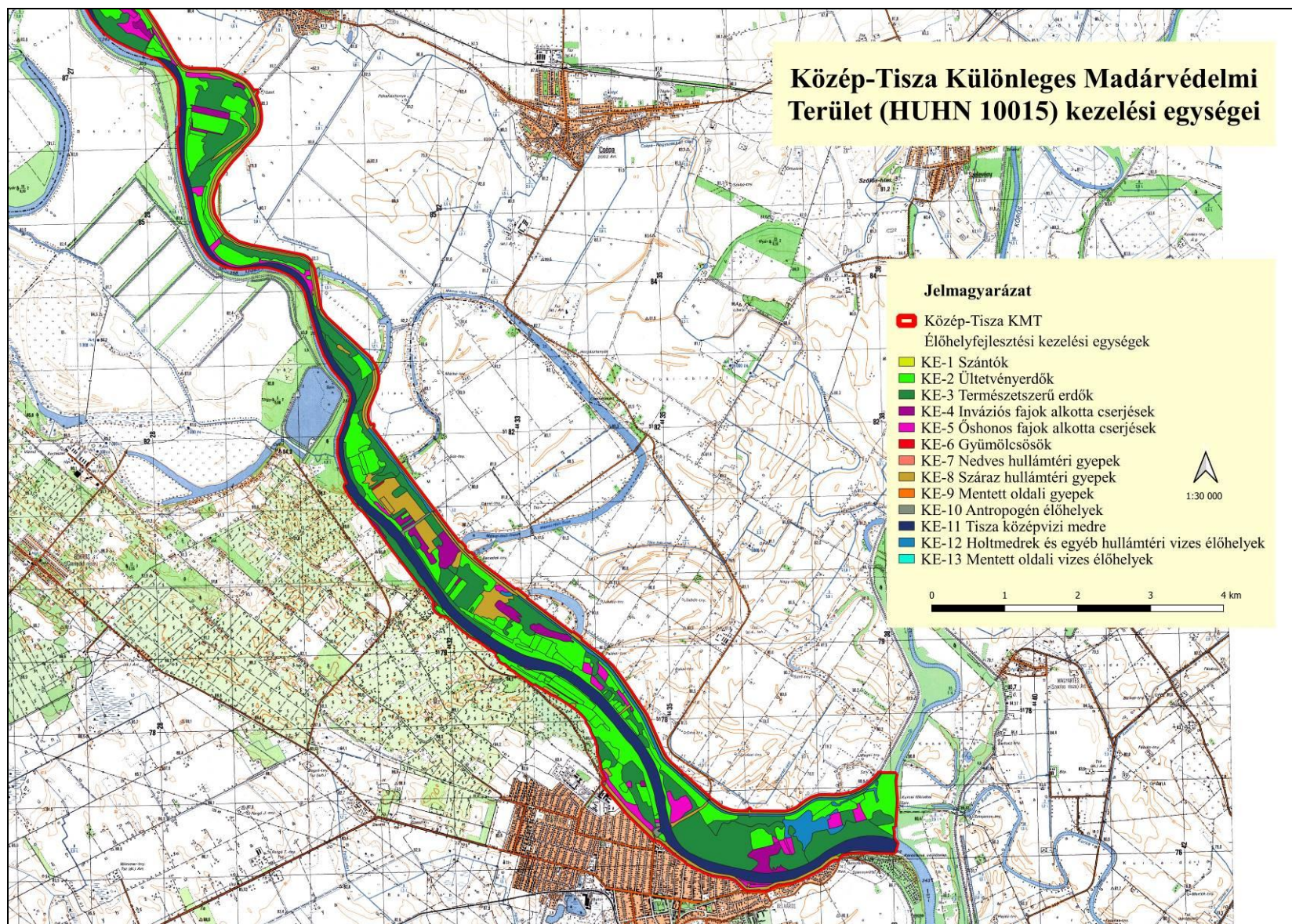
4. térkép A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület kezelési egységei (KE) a folyásiránnyal megegyezően haladva – IV. rész

5. térkép A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület kezelési egységei (KE) a folyásiránnyal megegyezően haladva – V. rész

6. térkép A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület kezelési egységei (KE) a folyásiránnyal megegyezően haladva – VI. rész

7. térkép A Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület kezelési egységei (KE) a folyásiránnyal megegyezően haladva – VII. rész

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Közép-Tisza Különleges Madárvédelmi Területbe (HUHN10004) tartozik, továbbá a Közép-Tisza (HUHN20015), a Tisza-ártéri-gyepek (HUHN20158) és a Cserkei Nagy-fertő (HUHN20155) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti területek az ex lege szikes tóként oltalmat élvező, HNL147 kódszámú, Csukás-fertő (Tisza-ártéri) elnevezésű, 126,20 ha kiterjedésű, a HNS008 kódszámú, Csépai-fertő (Csépa) elnevezésű, 68,83 ha kiterjedésű és a HNS003 kódszámú, Cserkei-fertő (Cserkeszölő) elnevezésű, 112,07 ha kiterjedésű ex lege védelem alatt álló szikes tavak, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Szintén a Natura 2000 területen belül található a 10-006-02-01 kódszámú Cserke-halom (Cserkeszölő) ex lege védelem alatt álló kunhalom, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A Górsz-dombság (Tisza-ártéri) ex lege védelem alatt álló kunhalom (1996. LIII. tv. A természet védelméről) része a Közép-Tisza KMT-nek.

A tervezési területből 9 455,6 ha a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet (törzskönyvi szám: 158/TK/78) része, a vonatkozó jogszabályok a 2/1978. (VIII. 28.) OKTH rendelet a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet létesítéséről, és a 59/2007.(X. 18.) KvVM rendelet a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és puffertérület övezeteinek is része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési területből 3 431,85,4 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van. A nemzeti parki vagyonkezelésű területeken a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és bérlők gazdálkodnak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

Az Agrárminisztérium közleményében ismertette (2021. június 13. Feldman Zsolt), hogy 2021 őszén új agrár-környezetgazdálkodási felhívás (AKG) meghirdetését tervezi, 2022. január 1-jével kezdődő, 3 éves kötelezettségvállalási időszakkal, megemelt támogatási mértékekkel és a földhasználati kérdések rugalmas kezelésével. A végleges részletszabályok közzététele, a pályázati felhívás megjelenése a közlemény szerint 2021 őszén várható.

A Natura 2000 terület fenntartási tervében ezt, az ismereteink szerint 2021. október 15-én megjelenő agrártámogatási-rendszert szerepeltetjük.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (szikes tó, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb

földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Közép-Tisza fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Közép-Tisza Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.
- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, szikes tavak) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.
- Az erdőterületeken a vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) fásításának tilalmát szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználatot az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Közép-Tisza Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon (gyümölcsösökön) a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon (gyümölcsösökön) a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók (gyümölcsösök) és a mellettük található természetközeli élőhelyek (gyepek, mocsarak, lápok) határán védőszegély kialakítását szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területen található gyümölcsösök intenzív helyett, vagy mellett az extenzív hasznosítását támogató eszközökre is nagy szükség lenne, a gyümölcsös kortól független, hagyományos rendszerű hasznosításának támogatási lehetőségével.
- Az elnádásodott, elgyomosodott gyepterületek, vizes élőhelyek kíméletes gyepegzdködésre alkalmas állapotba („legelőt”) való alakítását szolgáló eszközök.

- A gyepként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a cserjésedés, fásodás meghatározott (de az egyes területekre differenciált mértékű) visszaszorítását szolgáló eszközök.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb, illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területrészek, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára. A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat számára elérhető. Támogatás igénybevétele nem jogosult költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Ennek következtében az állami tulajdonú erdőkben igen csekély lehetőség nyílik arra, hogy a Natura 2000 elvárásokkal összhangban levő természetvédelmi célok érvényesüljenek. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

3.3.2. Pályázatok

„Vizes élőhelyek rehabilitációja és természetvédelmi kezelése a Közép-Tisza mentén KEHOP-4.1.0-15-2016-00069” – KNPI projekt, melynek a vízkivételi műve az inokai révvel átellenben létesült.

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban folyamatban van egy „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása (KEHOP-4.1.0-15-2016-00034)” elnevezésű Környezet és Energetikai Hatékonyság Operatív Program keretében megvalósuló pályázat.

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban folyamatban van egy „Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” (KEHOP-4.1.0-15-2016-00037)

elnevezésű Környezet és Energetikai Hatékonyság Operatív Program keretében megvalósuló pályázat.

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban folyamatban van egy „A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” (pályázati azonosító KEHOP-4.1.0-15-2016-00012) elnevezésű Környezet és Energetikai Hatékonyság Operatív Program keretében megvalósuló pályázat, melynek fő célkitűzése a Natura 2000 területek bemutatása, megismertetése, a Natura 2000 területek társadalmi elfogadottságának növelése. A fejlesztés keretében négy fő tevékenység megvalósításával kívánjuk elérni a Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás eszközrendszerének fejlesztését: Mobil kiállítási anyag összeállítása; A HNPI egyes tanösvényeinek, bemutató területeinek, belépési pontjainak interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; A HNPI bemutatóhelyeinek interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; Kommunikációs eszközök fejlesztése.

3.3.3. Egyéb

A Közép-Tisza KMT Natura 2000 területet az M4 gyorsforgalmi út nyomvonalának létesítése az Abony-Törökszentmiklós kelet közötti szakaszon érinti. A létesítmény nyomvonala Tisza-püspöki alatt keresztezi a Tiszát. A Nemzeti Infrastruktúra Zrt. kérelmére és részére kiadott környezetvédelmi engedély (iktatószám: 14/02393-23/2013.) alapján: a tervezett létesítmény megvalósítása a Natura 2000 területre, illetve a Natura 2000 terület jelölő fajaira a természetvédelmi előírások betartása mellett észlelhető káros, illetve pusztító hatással nem lesz. Ugyanakkor a gyorsforgalmi út az élőhelymegsemmisülés, és szegregációs hatás, valamint az üzemeltetés során fellépő zavaró és szennyező hatások miatt káros hatást fog kifejteni az igénybe vett természetszerű élőhelyekre, illetve néhány ott élő védett növény- és állatfajra. A nyomvonal Tiszát keresztező szakaszán kis mértékben érinti a 91E0* kódjelű „Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)” élőhelytípust. A hídépítési munkálatok a Tisza vizében élő közösségi jelentőségű fajokat (tompá folyamkagyló, halfajok), valamint a Tisza árterén élő közösségi jelentőségű emlősfajokat (vidra, tavi denevér) zavarni fogják, aminek köszönhetően ezek a fajok ideiglenesen el fogják hagyni, illetve el fogják kerülni az építéssel érintett folyószakaszt, de a beruházás üzembe helyezését követően várhatóan ezek a fajok vissza fognak térni eredeti élőhelyeikre, amennyiben a beruházás építése során a környezetvédelmi engedély előírásait betartják.

A tervezési területet érinti a KEHOP-1.4.0-15-2016-00017 azonosító számú, „Tisza hullámtér: Nagyvízi meder vízszállító képességének javítása a szolnoki vasúti híd és Kisköre közötti szakaszon” című nagyprojekt. Támogatást igénylő neve: Országos Vízügyi Főigazgatóság és a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság konzorciuma; projekt költségvetése: 16 100 000 000 Ft. A projekt célja a Közép-Tisza Kisköre és a szolnoki vasúti híd közötti szakaszában a nagyvízi meder árvízlevezető képességének növelése az árvízi biztonság növelése érdekében. A projekt keretében megvalósul a szűkületek feloldása, a nagyvízi lefolyási viszonyokat jelentősen befolyásoló kiemelkedések magasságának csökkentése és a legkritikusabb terület - az árvízi levezető sáv - területhasználatából adódó érdességi viszonyainak javítása. A projekt megvalósulása által közel 125 ezer ember kerül nagyobb árvízi biztonságba. A projektet a 1140/2016. (III. 21.) Korm. határozat hagyja jóvá.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	A kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
a) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői c) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	Heves megye: Kisköre, Pély (2 település). Jász-Nagykun-Szolnok megye: Besenyszög, Cibakháza, Csataszög, Csépa, Cserkeszőlő, fegyvernek, Kőtelek, Martfű, Nagykőrű, Nagyrév, Rákóczi falva, Rákócziújfalú, Szajol, Szolnok, Tiszabó, Tiszabura, Tiszaföldvár, Tiszainoka, Tiszajenő, Tizsakürt, Tiszapüspöki, Tizsarroff, Tizsasas, Tizsasüly, Tizsavarkony, Törökszentmiklós, Vezseny (27 település). Bács-Kiskun megye: Lakitelek, Tizsakécske, Tizsaug (3 település) Csongrád-Csanád megye: Csongrád (1 település)	Kifüggesztés darabszáma: 33
b) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői c) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság		http://www.hnp.hu + facebookon megosztva
e) érintettek e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és egyéb képviseletek		Kiküldött levelek darabszáma: 211

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

1. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság honlapján.
2. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről telefonon történt megkeresést követően, személyesen egyeztetett e-mail címen kerülnek értesítésre.
3. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő e-mail-ek tartalmazták a kommunikációt végző SzSzB Természetvédelmi Alapítvány által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott Natura 2000 terület fenntartási tervének véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.).
4. A címzettek köre:

Érintett önkormányzatok: Heves megye: Kisköre, Pély. Jász-Nagykun-Szolnok megye: Besenyszög, Cibakháza, Csataszög, Csépa, Cserkeszőlő, Fegyvernek, Kőtelek, Martfű, Nagykőrű, Nagyrév, Rákóczipfalva, Rákócziújfalú, Szajol, Szolnok, Tiszabő, Tiszabura, Tiszaföldvár, Tiszainoka, Tiszajenő, Tizsakürt, Tiszapüspöki, Tiszaroff, Tiszasas, Tiszasüly, Tiszavárkony, Törökszentmiklós, Vezseny. Bács-Kiskun megye: Lakitelek, Tizsakécske, Tizsaug, Csongrád-Csanád megye: Csongrád (33 levél).

Megyei Kormányhivatalok: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Törvényességi Felügyeleti Osztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Földművelésügyi Osztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Növény- és Talajvédelmi Osztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Közlekedési, Műszaki Engedélyezési és Fogasztóvédelmi Főosztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Földhivatali Főosztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Erdészeti Osztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Környezetvédelmi és Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Megyei Kormányhivatalok Vidékfejlesztési Osztályai: Heves Megyei Kormányhivatal, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal (4 levél).

Országos Vízügyi Főigazgatóság

Vízügyi igazgatóságok: Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (2 levél).

Nemzeti park igazgatóságok: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság (4 levél).

Nemzeti Földügyi Központ

Nemzeti Agrárgazdasági Kamarák Megyei Igazgatóságai: Heves Megyei Igazgatóság, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatóság, Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság, Csongrád-Csanád Megyei Igazgatóság (4 levél).

Országos Magyar Vadászkamara területi szervezetei: Heves Megye, Jász-Nagykun-Szolnok Megye, Bács-Kiskun Megye, Csongrád-Csanád megye (4 levél).

Vadásztársaságok: Paphalmi Diána Vadásztársaság, Szőke Tisza Vadásztársaság, Tiszaburai Földtulajdonosok Közössége, Hunterra Vadásztársaság, Szőke Tisza Vadásztársaság, Kunsági Dózsa Vadásztársaság, Wild Farm Kft., Szalacska Vadásztársaság, Senator Vadásztársaság, Nagykőrüi Vadásztársaság Egyesület, Herman Ottó Vadásztársaság, Tiszapüspöki Hofi Géza Vadásztársaság, Diana Vadásztársaság, Tószegi "dr. Bay Béla" Vadásztársaság, Rákóczipalvai Varsány Vadásztársaság, Robinia Vadásztársaság, Tisza Vadásztársaság, Dózsa Vadásztársaság, Tiszazug Vadásztársaság, Cserkeszőlő és Vidéke Vadásztársaság, Szelevény-Csépa Vadásztársaság, Tepélypusztai Vadászati Társaság, Pélyi Tiszatáj Vadásztársaság, Alba Vadász Vadásztársaság, Tiszanánai Természetbarátok Környezet-és Vadgazdálkodás Egyesülete, Csongrád-Bokrosi Vadásztársaság, Csongrád Május 1. Vadásztársaság, Bársony István Mezőgazdasági Szakközépiskola, Nagyréti Vadásztársaság, Tiszakécskei Tisza Vadásztársaság, Kécskei Vadásztársaság, Lakitelek-Tőserdő Vadásztársaság, Tiszaalpár Tisza Vadásztársaság (33 levél).

Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége

Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége

Megyei önkormányzatok területfejlesztési szervei: Heves Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Területrendezési Osztály, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat Térségfejlesztési és Külügyi Iroda, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Fejlesztési Iroda, Csongrád-Csanád Megyei Önkormányzat Területfejlesztési Osztály (4 levél).

Járási Hivatalok: Kecskeméti Járási Hivatal, Tiszakécskei Járási Hivatal, Szegedi Járási Hivatal, Csongrádi Járási Hivatal, Egri Járási Hivatal, Hevesi Járási Hivatal, Szolnoki Járási Hivatal, Törökszentmiklósi Járási Hivatal, Kunhegyesi Járási Hivatal, Kunszentmártoni Járási Hivatal (10 levél).

Megyei Területfejlesztési Ügynökségek: Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Bács-Kiskun megye, Csongrád-Csanád megye. (4 levél)

Halászatra jogosultak: Halász Kft., Tisza Halászati Szövetkezet (2 levél).

Megyei horgászszövetségek: Horgász Egyesületek Heves Megyei Szövetsége, Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, Bács-Kiskun megyei Horgászegyesületek Szövetsége, Horgász Egyesületek Csongrád Megyei Szövetsége (4 levél).

Horgászegyesületek: Tisza-tavi Horgász Egyesületek Szövetsége, Besenyszögi Milléri Sporthorgász Egyesület, Cibakházi Vegyesüzemi Horgászegyesület, Kinizsi Horgászegyesület, Fegyverneki Horgászegyesület, Kiskörei Dózsa Horgászegyesület, Kiskörei Tisza II. Horgászegyesület, Növényolajgyár Horgászegyesület, Tisza Cipőgyár Horgász Egyesülete, Új Élet Horgászegyesület, II. Rákóczi Ferenc Horgászegyesület, Tisza Horgászegyesület, Horgász Centrum, Kinizsi Horgász Egyesület, Munkás Horgászegyesület, Olajbányász Horgászegyesület, Pelikán Horgászegyesület, Vegyiművek Horgászegyesület, ÉVASZ Horgászegyesület, Homoki Sporthorgász Egyesület, Petőfi Sporthorgász Egyesület, Aranyhal Horgászegyesület, Szőke Tisza Horgászegyesület, Tiszavirág Horgászegyesület, Csongrádi Nagy-Tisza HE, Dózsa Horgászegyesület, Lakitelek SZIKRA HE, Kecskemét Kuttyogatók HE, Tiszakécske Kérész SHE, Tiszakécske és környéke Horgászegyesület, Alpári Tisza Horgászegyesület, Tiszatáj Horgászegyesület (32 levél).

Erdészeti szakirányítók (21 levél)

Egererdő Erdészeti Zrt.

NEFAG Zrt.

KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

DALERD Délalföldi Erdészeti Zrt.

Falugazdász területi irodák: Heves megye: Kisköre, Pély, Jász-Nagykun-Szolnok megye: Besenyszög, Cibakháza, Csépa, Cserkeszölő, Fegyvernek, Kőtelek, Martfű, Nagykörű, Nagyrév, Rákóczipfalva, Szajol, Szolnok, Tiszabura, Tiszaöldvár, Tiszainoka, Tiszajenő, Tiszakürt, Tiszapüspöki, Tiszaroff, Tiszasas, Tiszasüly, Tiszavárkony, Törökszentmiklós, Vezseny. Bács-Kiskun megye: Lakitelek, Tiszakécske, Tiszaug, Csongrád-Csanád megye: Csongrád (30 levél).

Környezet- és természetvédő civil szervezetek: CSEMETE Természet- és Környezetvédelmi Egyesület, Jászkun Természetvédelmi Szervezet, Tiszaugért Alapítvány, Környezet- és természetvédők Csongrád Városi Egyesülete, Tisza Klub, Élő és Holt Folyóinkért Alapítvány, Életfa Környezetvédő Szövetség (7 levél).

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények:

3.4.3.2. A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került: